

ننګرهار

د تاریخ سوالونه او ځوابونه

خپل نوم: .....

د تاریخ سوالونه او خوابونه

ویدی مدنیت

سوال : په افغانستان کی تر ټولو لرغونی مدنیت کوم یو وه ؟

خواب : ویدی مدنیت وه

سوال : ویدی مدنیت معنا څه ده ؟

خواب : د پوهی او علم معنا لری

سوال : د ویدی مدنیت پر مهال د اریایانو لومړنی پایتخت کوم یو وه ؟

خواب : بخدی لرغونی ښار و

سوال : د ویدی مدنیت خلکو به چپل ضروریات د څه شی نه پوره کول ؟

خواب : د ژوو حرڅولو او کرنی له لاری نه به یی پوره کول

سوال : د تجارت سستم یی څه ډول وه ؟

خواب : جنس په جنس یی وه

سوال : په ویدی مدنیت کی خلکو څه رکم تولیدات جوړول؟

خواب : د پوستکو څخه یی جامی او خپلی جوړولی او خاورین لوبنی او گاتی

سوال : د ویدی مدنیت شروع په کوم کال او ختم یی په کوم کال وو؟

خواب : ۸۰۰ نه شروع تر ۱۲۰۰ نه ۱۰۰۰ پوری ختم شوی .

اوستایی مدنیت

سوال : د اوستا مدنیت بنسیت په کوم کال او په کوم خای کی کیښودل شو ؟

خواب : په بلخ کی زر کاله پخوا د میلاد څخه کیښودل شو .

سوال : اوستا معنا څه ده ؟

خواب : اوستا د قانون او هدایت په معنا ده .

سوال : د اوستا محطویت د څه شی نه جوړ شوی ؟

خواب : د زردش د نیصحتونو نه جوړ دی .

سوال : زردش په کوم کال کی زیږیدلی دی په څو کلنی کی گوښه شوی او په څو کلنی کی د زردش دین لارښود شوی ؟

خواب : زردش له میلاد محه په ۶۶۰ کال په بلخ کی زیږیدلی په ۲۰ کلنی کی گوښه شوی او ۴۲ کلنی کی د زردشی دین لارښود شوی .

سوال : زردش په څو دینونو غقیده درلوده ؟

خواب : په دوو حدایانو یی غقیده درلوده .

سوال : اوستا کتاب په څو پوستکو لیکل شوی ؟

خواب : په ۱۲۰۰۰ پوستکو لیکل شوی .

سوال : هغه رواجونه چی په اریایانو کی رواج لري او اوس هم رواج لري کوم دی نومونه یی ولیکی ؟

ځواب : د اس ځغلولو لوبه ، د نوي کال د جېشن اتبونه ، موسيقي او داسې نور

د لرغونې افغانستان اساطيری تاريخ

سوال : د دې کورنۍ لومړنی واکمن څوک وه ؟

ځواب : د دې کورنۍ لومړنی واکمن کيومرث وو .

سوال : د پېشداديانو لومړنی واکمن څوک وو؟

ځواب : نامتو پاچا یم (جمشید) وه .

سوال : بخدی بنار د چا لخوا جوړ او څه خصوصیات یې درلودل ؟

ځواب : د بخدی بنار د یم لخوا جوړ شو او خصوصیات یې د اوبو ښوونه ، اس ځغلولو ډگر ، د کلیو او کورونو لپاره یې ور سیمې یې جوړې کړې .

دویمه کورنۍ د کیانیانو واکمنی

سوال : د کیانیانو لومړنی واکمن څوک دی ؟

ځواب : کیقباد دی .

سوال : د کاوی مغنا څه ده ؟

ځواب : کاوی په ویدی او اوستایي متنونو کې د پو مشر او امیر مغنا کارول شوی .

سوال : د کیانیانو دویم واکمن څوک وو او چا سره یې جگړې وکړې او د خپلې واکمنۍ لپاره یې څومره قربانۍ ورکړې دي ؟

ځواب : دویم واکمن یې کیکاوس و د هغه چا سره جگړې وکړې چې د اریایي کلتور او مدنیت مخالفیت یې کاوه او رب النوع(ناهیتا) ته یې د ارزیفیته په غره کې سل اسونه ، زرغویان او لس زره پسونه یې قربانۍ کړل

سوال : د کیکاوس غوره وزیر څوک وو؟

ځواب : پوره جیره یا اوشرن وه .

سوال : د کیکاوس څخه وروسته څوک پاچا شو ؟

ځواب : سیاوش پاچا شو .

سوال : سیاوش د چا لخوا وژل شو ؟

ځواب : د تورانیانو لخوا وژل شو .

سوال : د اوستا په متنونو کې څوک د هیواد جوړونکی په نامه یاد شوی ؟

ځواب : کیخسرو

دریمه کورنۍ اسپه کورنۍ

سوال : دې کورنۍ ته ولی اسپه کورنۍ وایی ؟

ځواب : ځکه چې د دې کورنۍ د هر واکمن د نامه په اخیر کې د اسپه کلیمه راغلی .

سوال : د دې کورنۍ لومړی ټولواک څه نومیده .

ځواب : لهراسپ نومیده

سوال : د زردش ۱۰۵ وینا د گشتاسپ اړه څه وه ؟

ځواب : ای ښه اروی سورا اناهیتا زما سره مرسته وکړه چی د لهراسپ زور خوی دی ته وهڅوم چی د ایین پر بنسټ فکر وکړی او د ایین پر بنسټ خبری وکړی او د ایین پر بنسټ کار وکړی

سوال : د اوستا کتاب د چا امر ولیکل شو ؟

ځواب : د گشتاسپ په امر د غوایی په ۱۲۰۰۰ پوسټکو ولیکل شوی .

سوال : گشتاسپ په کوم ځای کی او څه یی قربانی کړل ؟

ځواب : د فردادانا سیند په شاو خوا کی سل اسونه زرغویان او اوولس زره پسونه یی د اناهیتا په نامه قربانی کړل .

سوال : اسفندیار د چا خوی دی او د بلخ په اورتون باندی نیزه ودروله مغنا یی څه وه ؟

ځواب : اسفندیار د گشتاسپ خوی دی او مغنا یی د خپلی سیمی څخه په میرانی دفاع او د پردیو مخنیوی وو .

سوال : د دې کورنی وروستی واکمن څوک وو ؟

ځواب : اسفندیار وو .

هخامنشیانو واکمنی

سوال : د هخامنشی واکمنی بنسټ د افغانستان په کوم ځای کی او په کوم طرف کی کیښودل شو ؟

ځواب : د افغانستان د لویدیځو کرښو هاخوا کیښودل شو .

سوال : هخامنشی واکمنی بنسټ ایښودونکی څوک وو ؟

ځواب : کوروش وه

سوال : د هخامنشی واکمنی پر مهال د افغانستان سیاسی حالت څنگه وو ؟

ځواب : دا مهال افغانستان مرکزی دولت او واخده سیاسی واکمنی نه وه .

سوال : کوم هخامنشی واکمن د افغانستان یو شمیر سیمی په کوم کال تر خپلی ولکی لاندی راوستی ؟

ځواب : کوروش د میلاد څخه د مخه په ۵۶۹ کال کی سیمی ونیولی .

سوال : د کوروش څخه وروسته څوک واک ته ورسید او مصر فرغون ته چا ماتی ورکړه ؟

ځواب : د ده زوی کمبوجیه واک ته ورسید او مصر فرغون ته یی ماتی ورکړه .

سوال : څومره سیمی د هخامنشی واکمنانو تر واک لاندی وی ؟

ځواب : ۲۱ سیمی

سوال : هخامنشی واکمنی نامتو واکمنان څوک وو نومونه یی ولیکی ؟

ځواب : لومړی داریوش ، خشیار شاه ، دویم داریوش ، اردشیر او یو شمیر نور .

سوال : د هخامنشی واکمنی د چا لخوا او په کوم کال کی د مینځه لاړه ؟

ځواب : ۳۳۱ کاله د مخه میلاد یونانیانو د مینځه یووړه

دویم د لرغونی افغانستان او یونانیان

سوال : سکندر مقدونی کومه امپراتوری د مینځه یووړه ؟

ځواب : د هخامنشیانو واکمنی یی د مینځه یووړه .

سوال : دویم داریوش د چا له خوا ووژل شو ؟

خواب : د بسوس له پلویانو له خوا ووژل شو .

سوال : کله چی سکندر مقدونی د باختر په لور وځخید په هرات کی څه رامینځته شو ؟

خواب : په هرات کی خلکو پاڅون وکړ او په پایله کی د اناکسیس په نامه یو یونانی قومندان وژل شو .

سوال : د سکندر تر مړینی وروسته یونانی امپراتوری د کوم برخلیک سره مخامخ شوه ؟

خواب : د واک پر سر د یونانی قومندانانو تر مینځ ډیری جگری وشوی .

سوال : د سکندر څخه وروسته یونانی امپراتوری په برخو وویشل شوه ؟

خواب : په دریو لویو مرکزونو وویشل شوه .

سوال : کوم لاملونه وو چی په باختر کی دیوتس ته یی د خپلواکی زمینه برابره کړه په کوم کال کی ؟

خواب : د بطلموس او سلیکوس تر مینځ پر له پسې جگړو دیوتس ته د خپلواکی زمینه برابره کړه په ۲۵۵ کال تر میلا مخکی .

سوال : د اوسنی هرات بنسټ چا کیښود ؟

خواب : مقدونی سکندر د اریا سکندریی په نامه بنسټ کیښود چی اوسنی هرات نومیری .

سوال : د هرات ، سیستان او کندهار نیولو وروسته مقدونی سکندر د افغانستان کومی سیمی ونيولی ؟

خواب : د هلمند په دواړو څنډو پرتی سیمی یی ونيولی .

سوال : د باختر پخوانی واکمن بسوس د سکندر پر لښکرو تر کوم کال پورې دوام وکړ ؟

خواب : ۳۲۷ کاله پخوا تر میلا دوام وکړ .

سوال : مقدونی سکندر په باختر کی د کومی انجلی سره واده وکړ ؟

خواب : د رخشانی په نامه انجلی سره یی واده وکړ .

سوال : مقدونی سکندر په څو کلنی او په کوم ځای کی مړ شو ؟

خواب: ۳۲ کلنی کی په بابل کی مړ شو .

موریان

سوال : د موریانو لومړی واکمن څوک او د هند په سیمو یی په کوم کال واکمنی پیل کړه ؟

خواب : چندراگوپتا او د میلاد څخه ۳۲۴ مخکی د هند په سیمو واکمنی پیل کړه .

سوال : چندراگوپتا د افغانستان ختیځی سیمی د کوم یونانی واکمن څخه ونيولی ؟

خواب : د سلیکوس څخه اول باختر بیا کابل ونيولی .

سوال : د یونانی واکمن چندراگوپتا سره تر کوم سرحد پوری جگړه ورسوله ؟

خواب : د سیند نه تر سنده پوری ورسولی .

سوال : یونانی واکمن چندراگوپتا ته کومی سیمی پرېښودلی ؟

خواب : کندهار ، ارکوزیا ، گردوزیه پرېښودلی .

سوال : چندراگوپتا په کوم کال مړ او د چندراگوپتا څخه وروسته څوک واک ته ورسید ؟

خواب : په ۳۰۰ کال پخوا تر میلاد مړ شو او د ده زوی پندوساره واک ته ورسید .

سوال : پندوساره د یونانی واکمن څخه څه غوښتی وو او څه قیسم خواب یی تر لاسه کړ ؟

خواب : پندوساره یو طبیب ، خواړه شراب ، انځر غوښتی وو خو هغه یی په خواب کی ویل خواړه شراب او انځر به درولیرم خو زموږ په قانون کی د طبیب خرڅول نشته .

سوال : کوم لامل د دې سبب شو چی یونانی او هند کلتور ترمینځ د گډیدو او یوځای کیدو زمینه برابره شوه ؟

خواب : سوداگریزې اړیکې .

سوال : د پندوساره څخه وروسته د گوپتایی کورنی کوم نامتو واکمن واک ته ورسید او کوم دین ته یی ډېر خدمتونه وکړه ؟

خواب : اشوکا واک ته ورسید او د بودایی دین لپاره یی خدمتونه وکړل .

سوال : په کوم کال د گوپتایی کورنی لاسونه د افغانستان څخه لند شو ؟

خواب : ۲۵۵ کاله پخوا تر میلاد .

باختري خپلواک دولتونه

سوال : باختري خپلواک دولت بنسټ ایښودونکی څوک او د سلوکیدیانو څخه په کوم کال واکمني اعلان کړه ؟

خواب : لومړی دیودیتس او په ۲۵۵ کاله د مخه میلاد یی خپلواکی اعلان کړه .

سوال : د لومړی دیوتس د واکمنی پر مهال کومی سیمی د ده واک لاندی وی او په څوم کال مړ شو ؟

خواب : سفد ، مرو ، بلخ ، تخار سیمی او په ۲۵۰ کال پخوا تر میلاد .

سوال : د لومړی دیوتیس څخه وروسته څوک واک ته ورسید او تر کوم کاله پوری یی د باختري په سیمو واکمنی وکړه ؟

خواب : د ده زوی دویم دیودیتس او ۲۳۰ کاله پخوا تر میلاد یی د باختري په سیمو واکمنی وکړه .

سوال : د سلوکیدیانو په وړاندی کوم دولتونه سره متحد شو او د چا لخوا په کوم کال د دیودیتس کورنی د مینځه لاړه .

خواب : دوه نوي خپلواک دولتونه سره متحد شو او په ۲۲۰ کاله پخوا تر میلاد یو تن چی ای تیدیوم نومیده دا کورنی یی د مینځه یوړه .

سوال : د پارت دولت د چا لخوا له مینځه لاړ بیا یی په کومه واکمنی حملی وکړی او ای بی تیدیوم مرکز زیریاسپ د چا لخوا څومره وخت لپاره معاصره وو او دا معاصره څنگه ماته شوه ؟

خواب : انتیکوس لخوا د منځه لاړ او د باختري په واکمنی یی حملی پیل کړی دا مرکز د شامی واکمن لخوا مغاصره وو کله چی د دواړو دولتونو تر مینځ جوړه وشوه دا مغاصره ماته شوه .

سوال : د ای تیدیوم څخه وروسته څوک په کوم کال واک ته ورسید کومی سیمی یی د خپلی واکمنی سره یو ځای کړی او کوم نوی ښارونه یی جوړ کړل ؟

خواب : د ده زوی دیمتروس په ۱۹۰ کاله پخوا د میلاد څخه اوسیمی یی تاکسیلا کاتیاوار ، موریاته او ښارونه یی کلات ، سیالکوت او پیتاله .

سوال : دیمتروس په کوم کال د چا لخوا د مینځه لاړ ؟

خواب : ۱۸۱ کاله پخوا تر میلاد د خپل یو قومندان له خوا د مینځه لاړ .

سوال : د ایوکراتید په کوم کال د خپلی واکمنی مرکز کاپیسا ته ولیږدول ؟

خواب : ۱۳۵ کاله پخوا تر میلاد څخه .

سوال : د ایوکراتید څخه وروسته څوک واک ته ورسید د یونانی کورنی وروستی واکمن څوک او د چا لخوا د مینځه لاړ ؟

خواب : د ده زوی هیلو کلس همدا وروستی واکمن دی د ساکهانو لخوا د مینځه لاړ .

د یونان - باختري مدنیت ځانگړتیاوي

سوال : د هغو مورخينو څيرونكو نظرونه واضع كړي چې د افغانستان په اړه يې وركړي دي ؟

ځواب : انگليسي نامتو مورخ تايبني افغانستان د لرغونو مدنيتونو د يو ځای كيدلو ټاټوبي په نامه ياد كړي ؛ جاپاني مورخ ماوريز يوتوزي افغانستان د سوداگريزي څلور لارې نوم وركړي ؛ غلامه خبيبي افغانستان د لرغونو مدنيتونو د زانگو په نامه ياد كړي .

سوال : يوناني باختر ولى د دوو مدنيتونو ټولگه ده ؟

ځواب : ځكه چې يو افغانستان او سيمي ته رارسيدلى مدنيت او بل يې په باختر كې د ځايي څلكو مدنيت و چې د لرغونو اريايي مدنيتونو پر بنسټ يې وده كړې وه .

سوال : يونانيانو په خپل هېواد كې يو پر بل پسې د لوړو فكرونو او اندونو نامتو پړاونه تير كړي د دې پړاوونو د فلسفانو نومونه واخلي ؟

ځواب : هيراكليت ، افلاطون ، بطليموس ، او نور .

سوال : يونانيانو څنگه خپلې لاسته راوړنې نورو سيمو ته ليردولې دي ؟

ځواب : يونانيانو له خپلو فتوختو سره يو ځای خپل مدني لاسته راوړنې هم له ځان سره تر واک لاندې سيمو ته ليرلې .

سوال : يوناني مغمارانو د غسكړي كوتونو لپاره څه قيسم ځايونه انتخابول نكړي يې وليكي ؟

ځواب : داسې ځايونه چې د دوو يا دريوو خواوو به د طبيعي موانغو له خوا ساتل كيدل .

سوال : د يونانيانو هنر نورې بېلگې چې د افغاني هنرمندانو په مټ يې وده كړې كومي دي وليكي ؟

ځواب : پژي جوړول د يوناني هنر يو بېلگه ده چې د لرغوني افغانستان كې يې د افغاني هنرمندانو په مټ يې زياته وده وكړه .

د يونان باخترې پير يو نامتو ښار

سوال : د تخار ، كوكچي او اموسيندونو د يو ځای كيدو په برخه كې يو ښار څو كاله پخوا جوړ شوى او په څه نوم ياديږي ؟

ځواب : ۲۳۰۰ كاله پخوا جوړ شوى او د اى حاتم په نامه ياديږي .

سوال : د اى حاتم معنا څه او دا ښار چا جوړ كړى ؟

ځواب : اى حاتم ازبكي تركيبى نوم دى چې اى د مياشتې او خانم يې د مېرمنې معنا وركوي او دا ښار مقدوني سكندر جوړ كړي دى .

سوال : د يونان باخترې پير وادينو په منظور كومه طريقه استعمال شوى ده او د ودانيو ښكلا او سينگار لپاره يې د كومو موادو څخه كار اخيستی دى ؟

ځواب : د ځينو ودانيو د ټينگښت په منظور تر اومو څښتنو لاندې د پخو څښتنو ته داب ايښودل شوى دى سگرو څخه يوه ټاكلې طبقه د لنده بل د محنيوي لپاره جوړه شوى وه د ودانيو د سينگار او ښكلا لپاره يې د تباشيري ډبرو څخه كار اخيستی دى .

سوال : د اى حاتم ښار مشخصات وليكي ؟

ځواب : دا لرغونى ښار يو ديوال په وسيله احاطه شوى دى چې اوږوالى يې ۱۵۰۰ ته او لوړوالى يې لس متره ته رسیده چې مينځنى برخه چې ۳۰۰ په ۳۰۰ متره كې ساحه لري او د لوي انگر په څير څرگنديږي .

سوال : د اى حاتم د كورونو او خونو نه كوم قيسم اثار په لاس راغلي دي ؟

ځواب : ډېر زيات شمير اثار او شواهد په لاس راغلي دي چې د يونان دباخترې مدنيت د برم نمايندگي كوي .

سوال : هغه ډبر ليك چې د اى حاتم څخه په لاس راغلى او د كلير چوتس په نامه ياد شوى پكې څه وو ؟

ځواب : چې په وړوكتوب كې ښه دودونه ، په ځوانۍ كې پر ځان ويسا ، په پاڅه سن كې ريښتوالى او سخاوت ، په سپين ږيري توب كې ښه سلا وركول بيا نو د مړينې په كې افسوس مه كوه .

د سگهانو او پارتیانو د واکمنی پیر

سوال : د هیلوکلس څخه وروسته د یونان امپراتوری د کوم برحلیک سره مخامخ شوه ؟

ځواب : سیمه یزي واکمنی مینخته راغلی چی هر واکمن په یوې کوچنی سیمی واکمنی کوله .

سوال : دې ورو واکمنیو د کوم کال پوری دوام وکړ او هم واضع کړی چی د افغانستان په سوېل کی د کومی کورنی واکمنی پیل شوه ؟

ځواب : دوی د ۱۰۰ کاله پخوا تر میلاده او د ساکه یا ساکانو په نامه واکمنی پیل شوه .

سوال : د ساکهانو د واکمنی بنسټ ایښودونکی څوک او چیری ته یی بنسټ کینودل شو ؟

ځواب : د ساکهانو په نوم یو ځواکمن قومندان د افغانستان په سوېلي سیمو کی د دی واکمنی بنسټ کینودل لومړی واکمن یی هرایوس وو .

سوال : هرایوس د خپلی واکمنی په لنډه موده کی خپل بریدونه تر کوم ځایه ورسول او کومی سیمی یی تر خپلی واکمنی لاندی راوستی ؟

ځواب : د تاکسیلا سیند او بولان هاخوا پوری او د یونان باختري امپراتوری سوېلی او سوېل ختیځی سیمی یی تر خپل کنترول لاندی راوستی .

سوال : د ده څخه وروسته څوک په څوم کال واک ته ورسید دې واکمن څه قیسم مسکوکات درلودل ؟

ځواب : مایوس ۷۲ کاله پخوا تر میلاده او ۷ ډوله مسکوکات د لرغونپوځانو لاسته ورغلی .

سوال : د مایوس څخه وروسته د دې کورنی کوم واکمنان واک ته رسیدلی او تر کوم کال پوری یی واکمنی کړی ؟

ځواب : دوه تنه میراث وړونکی پیژندل شوی او ۵۰ کاله پخوا تر میلاده یی پایښت موندلی دي

د کوشانیانو امپراتوری

سوال : کوشانیان څوک دی او دوی د خپلی امپراتوری بنسټ چیرته ایښی دی ؟

ځواب : د کوشانیانو نوم د کوشان له کلمی اخیستل شوی چی کوشان د یو چی قومونو یو قوم دی د کوشانیانو د واکمنی په پیل کی بلخ او درې ولایتونه سره یو ځای شو او د یوې نوي امپراتوری بنسټ یی کینود .

سوال : د کوشانی امپراتوری بنسټ ایښودونکی څوک ، کومی سیمی یی د خپلی واکمنی لاندی راوستی دی ، مخکی د پاچاهی څخه یی کومه وظیفه لرله او څو کاله یی واکمنی کړی ؟

ځواب : کجولاکدفیسس وو ، د یونانی درې ولایتونه یی تر خپلی ولکی لاندی راوستی و ، د قوم مشر وه او ۴۰ کاله یی واکمنی وکړه .

سوال : د کجولاکدفیسس څخه وروسته څوک واک ته ورسید ؟

ځواب : د ده زوی ویماتکتو .

سوال : د ویماتکتو څخه وروسته څوک واک ته ورسید او د خپلی واکمنی څود یی ترکومه ځایه ورسول ؟

ځواب : د ده زوی ویمادفیسس چی په سوېل کی د هېواد څود یی تر کنگا سیند پوری ورسول .

سوال : د کوشانی امپراتوری په اړه نوی معلومات د کوم ځای او څنگه په لاس راغلی سره د بېلگی یی ولیکی ؟

ځواب : د رباطک له ډبر لیک څخه په لاس راغلی دا په تخار او بغلان ولایتونو کی پیداشوی .

سوال : د کوشانیانو نامتو واکمن څوک د چا ځوی او د خپلی واکمنی څود یی کومه ورسول ؟

خواب : نامتو واکمن لوی کنشیکا د کجولاکدفیسیس زوی او د خپلی واکمنی خود یی ختیځ خواته هندوستان ، بنارس او لویدیځ حواته یی د پارتیانو امپراتوری پوری ورسول .

سوال : د کوشانیانو پر له پسې مهمو امپراتوریو نومونه واخلی ؟

خواب : کجولاکدفیسیس ، ویماتکتو ، ویما کدفیسیس ، کنشیکا ، هو ویشکا او واسودیوا وي .

سوال : د کوشانی امپراتوری د نریدو لاملونه ولیکی ؟

خواب : پوره معلوم نه دی خو د سیمه یزو ځواکونو سر غراوی ، او په پر پسې بریدونه د دی لامل شو .

بگرام د کوشانی ستري امپراتوری

سوال : کوم کوشانی امپراتور د بگرام سیمه دوینی پلازمینه وټاکله ؟

خواب : کنشیکا .

سوال : د کوشانی امپراتوری ټوله سیمه د ختیځ نه تر لویدیځ پوری او شمال نه تر سوېل پورې سرخدی یی تر کوم خایه پوری وه ؟

خواب : ختیځی کرېښی یی د خو قند یارکند نیپال څخه پیل کیدی بیا تر لویدیځو کرېښو اصفغان او سیستان پوری رسیدی ، او شمالی سرخدونه یی له سیر دریا ، خوارزم او سغد څخه پیل کېدی او سوېل کی د پوتالی پوترا ، سری چامپا او هند سمندر پوری رسیدی .

سوال : د بگرام سپړنی په کوم کال د چا لخوا وشوی ؟

خواب : لومړی ځل لپاره په ۱۹۳۷ زېږدیز کال د فرانسوی لرغونپوهانو وشوی گیرشمن وه .

سوال : د بگرام سپړونو څخه تر لاسه شوو اثارو نومونه واخلی ؟

خواب : طلائی مسکوکات ، عاجی اثار ، د لاکو څخه جوړی شوی صوندقچی ، برونزی ارزبتمن وسایل او نور .

دویم هډه د کوشانی امپراتوری کلتوری پلازمینه

سوال : پخوانی پوهانو د لرغونی افغانستان ختیځی سیمی په څه نوم یادی کړی او دغه سیمی تر کومه خایه رسیدی ، یونانی مورخ هیروودت او سترابون د کندهار سیمه په خپلو اثارو کی د څه په نامه یاده کړی ؟

خواب : د کندهارا په نامه ، چی د اوسنی هند تر شمالی څنډو پوری رسیدلی ، او دواړو د کندهارا سیمه د گنداریس په نامه یاده کړی .

سوال : د یونانی باختری دورې حکمرانو په خپلو اثارو کی دې منطقی ته کوم نوم ورکړی دی ؟

خواب : گنداراتی او گنداروا .

سوال : د گندهارا یو ستر فرهنگی مرکز د څه په نوم یادیده او په پخوانیو متنونو کی د څه په نامه یاد شوی او د کوم دین د تېروک او غبادت ټاټوبی و ؟

خواب : د هدی په نامه ، د هیلو په نامه ، د بودایانو دین ټاټوبی وو .

سوال : لومړنی چینایی لرغون پوهانو په کومو کلونو کی د هدی په اړه معلومات را ټول کړل ؟

خواب : لومړی فاهیان ۴۲۰ ز کال ، دویم سوینگ په ۵۲۰ ز کال ، دریم زایر هوونتسنگ په ۶۳۰ ز کال کی معلومات را ټول کړل .

سوال : هډه ولی کوشانی امپراتوری کلتوری مرکز گڼل شوی دی ؟

خواب : تر ټولو لومړی جوت لامل د مناسبو شرایطو او اړینو امکاناتو شتون وو چی د کنشیکا د امپراتوری پر مهال برابر شو ، دویم لامل په بودیزم کی د بدلون او نوښت میځ ته راتلل په گوته شوی او درېم لامل یی د گندهارا خلکو خلاقیت او فکری ظرفیت یاد کړی .

درېم باميان

سوال : تر هغه چي کنشیکا لا بودايي کيش نه و منلی دا مذهب په کوم حال کی وه ؟

خواب : نوموړی مذهب د یوی میر ژواندي غقیدي په توگه د هند په مخدوده کی پاتی وو .

سوال : د لرغونی یونان څخه راعلو هنرمندانو او ختیځو خیالاتو یو ځای والی په لاره کی ټاکلی ستونزی موجودی وی دا ستونزی څنگه د مینځه لاری چی په اساس یی کوم تمدون رامینځته شو ؟

خواب : د افغانی هنرمندانو او ماهیرینو په واسطه دا ستونزی لری شوی او د گریکوبودیک تمدن رامینځته شو .

سوال : گرگوبودیک تمدون په غیر د افغانستان نه نور کوم هېوادونه تر اغیزی لاندی راوستی وو ؟

خواب : جاپان ، کوریا ، چین ، سریلینکا ، هند ، سیر دریا ، تاجکستان پوری ټولی سیمی تر اغیزی لاندی راوستی وی .

سوال : د کومی غقیدي او څه ډول خلکو بامیانو ته د لیدو کتو په خاطر سفرونه کول ؟

خواب : راهبان ، زایرین ، سیلانیان ، او بودايي غقیدي خلکو .

سوال : کوم چینایي زیارت کونکی په کوم کال د بامیانو د مجسمو په اړه ارزبمنن معلومات لیکلی دی ؟

خواب : فاهیان په ۴۰۰ ز کال .

سوال : په بامیانو کی د بودايي دین څومره خانکاوې درلودی څو تنه واغظین پکی د د بودايي دین د تبلیغ لپاره گومارل شوی و او څومره مدرسې یی درلودی او په هره مدرسه کی څو تنه شاگردان وو ؟

خواب : څه نا څه زر خانکاوې وی چی پکی زر تنه واغظین د تبلیغ لپاره گومارل شوی و او په لسگونو مدرسې وی چی هرې مدرسې لږ تر لږه زرتنه شاگردان درلودل .

سوال : د فارس لرغونپوه الفرد فوشه په کوم کال د بامیانو سترې مجسمی وڅیرل شوی په دی اړه مکمل معلومات ولیکی ؟

خواب : ۱۹۲۲ م کال ده په خپلو څیرونو کی دوه مجسمی چی یوه صلصال او بله د شامامه په نامه یادیدلی .

سوال : د بامیانو مجسمی په کوم کال د چا لخوا د مینځه لاری ؟

خواب : ۲۰۰۱ م کال کی د هغه وخت واکمن رژیم پر مهال د مینځه لاری .

کیداریان یا کوچنی کوشانیان

سوال : د کیداریانو لومړی واکمن څوک چیرته یی د چارو واکی تر لاسه کړه او ولی ورته کیداریان وایی ؟

خواب : لومړی واکمن یی کیدار نومیده چی په بلخ کی یی د چارو واکی تر لاسه کړه ، ځکه چی د دی کورنی لومړی واکمن کیدار نومیده .

سوال : د کوشانی امپراتوری په لویدیځو څنډو کی سیمه یزو خپل سرو د کومی واکمنی سره اړیکی ټینگی کړی ؟

خواب : د ساسانی امپراتوری سره .

سوال : د ساسانی امپراتوری د افغانستان ځینی سیمی څه ډول ونيولی ؟

خواب : کله به یی د افغانستان سیمه یزو واکمنانو سره د روغی جوړی له لاری او کله به یی په زور د خپلی سیمی غځولی .

سوال : د کیداریانو واکمن چا لخوا د بریدونو لاندی راغی چی د دی بریدونو له امله په کیداریانو باندی کوم اثر ولویده او کیداریان په کومو سیمو واکمنان شو ؟

خواب : په شمال کی د یفتلی قبایلو تر بریدو لاندی راغی ، له همدی امله کیدار د هندوکش لویدیځو سیمو ته خپل مرکز ولیږد او د کندهار او کابل په سیمو واکمن شو .

سوال : د کیداریانو او ساسانیانو تر مینځ څو کاله جگړې وشوي په اړه د ارمنستان یو مورخ فوستس څه لیکلی دی ؟

خواب : اته کاله جگړې وشوي ، او فوستس لیکلی چی په ۳۶۷ او ۳۶۸ ز کلونو کی د کیداریانو او ساسانیانو تر مینځ مخامخ جگړه وشوه چی ساسانیانو ته یی ماتی ورکړه .

سوال : د کیدار زوی پیرو د کوم کال نه تر کوم کال پوری واکمن و او د ده څخه وروسته څوک واک ته ورسید چی د درېمی کورنی وروستی واکمن وه ؟

خواب : د ۳۷۵ نه تر ۳۸۰ ز کلونو پوری او د څخه وروسته ورهران یا بهرام واک ته ورسید .

د یفتلیانو امپراتوری

سوال : یفتلیان د انگلیسی مورخ سراولف کارو په باور له کومه راغلی اوخپله لومړنی اداره یی په څوم کال او چیرته جوړه کړه ؟

خواب : د مینځینی اسیا نه د سوېل په لور راڅخیدلی او اداره یی په ۳۶۰ ز کال په تخار کی جوړه کړه .

سوال : یفتلیانو د کومو ساسانی واکمنانو سره جگړی کړی په کومو کلونو کی او اخیری نتیجه یی څه وه ؟

خواب : لومړی جگړه په ۴۲۷ ز کال پېښه شوه ساسانی واکمن بهرام گور سره دویمه یی ۴۳۸ ز کال کی یزدگرد سره پېښه شوه او نتیجه یی دا شوه یفتلی واکمن خاقان د خپلی سیمی څخه په کلکه دفاع وکړه او ساسانی واکمنانو ته یی ماتی ورکړه .

سوال : د یفتلی واکمن اخشور په اړه معلومات ولیکی چی هغه څه ترسره کړی ؟

خواب : اخشور تر پیرو سره تر جگړی وروسته وکړای شول چی د پخوانی اریانا یووالی بیا تامین کړی د هندوکش سوېلی سیمی یی تر خپل واک لاندی راوستی او زابل یی د یو مرکز په توگه وټاکل او د همغه خایه یی د نورو سیمو پلانونه جوړول .

سوال : تورمنه په خپلو مسکوکاتو کی څانته کوم لقب ورکړی وه د خپلی واکمنی خود یی تر کومه خایه ورسول او په کوم کال مړ شوی اود ده څخه وروسته څوک واک ته ورسی ؟

خواب : د تورمنه زابل امپراتور یاد کړی دی هند تر مرکزی سیمو یی ورسوله ۵۰۲ ز کال مړ شو او میهراکولا واک ته ورسید .

سوال : میهراکولا د خپلی واکمنی د پراختیا لپاره په چا بریدونه کړی او کومه کورنی یی باج ورکولو ته اړ کړه ؟

خواب : په هند باندی او گوپتایی کورنی یی باج ورکولو ته اړ کړه .

سوال : د یفتلی واکمنی نریدو وروسته په افغانستان کی بله دوره پیل شوه د کوشان یفتلی په نامه د هغی دوری د واکمنانو نومونه واخلي ؟

خواب : کابل شاهانو ، رتبیل شاهانو ، د بامیانو شیرانو ، د تکین شاهانو وه .

د اسلام د ظهور پرمهال د افغانستان وضع

سوال : د شپږمی میلادی پیری پر ورستیو او د اوومی میلادی پیری په لومړیو کی افغانستان د چا لخوا اداره کیدل ؟

خواب : د خایی امیرانو، کوشانی او یفتلی ځینو پاتی واکمنانو لخوا اداره کیدل .

سوال : افغانستان سیاسی پلوه د اسلام سپیڅلی دین را څرگندیدو پر مهال څه قیسم حالت درلوده او کوم شرایط وو چی سیمه یزو ځکمتونو جوړیدو ته یی زمینه برابره کړی وه ؟

خواب : گډوډ حالت یی درلود په ختیځ کی د گوپتا او په لویدیځ کی ساسانیانو دوو ځواکمنو امپراتوری د دی لامل شو چی سیمه یزو واکمنیو ته زمینه برابره کړی .

سوال : د چین وتلی سیلانی هیونتسنگ د افغانستان د هغه مهال سیاسی وستی په اړه څه ویلی دی ؟

ځواب : دا هېواد په بېلابېلو اداری واخلدونو ویشل شوی چی هره جغرافیایی خوزه یی د ځانگړی پاچا لخوا اداره کیږي .

سوال : په اوومه میلادی پیری پر مهال په افغانستان باندی کومی کورنی خاکمی وی ؟

ځواب : زابلی رتبیل شاهان له مشهورو کورنیو څخه وو چی له کابل شاهانو سره یی بنی اړیکی درلودی او په غزنی او زابل یی واکمنی کوله .

سوال : په اوومه میلادی پیری پر مهال د افغانستان خلکو په کومو دینونو غقیدی درلودی او دا دینونه د کومه راغلی وو ؟

ځواب : زردشتی کیش چی د بلخه یی سرچینه اخیستی وه او بودایی ایین چی د هنده یی سرچینه اخیستی ده .

سوال : د افغانستان په خلکو ولی هیڅ عادی او وروسته پاتی کلتور نشوکلای چی په دغو خلکو لاس بری پیدا کری ؟

ځواب : د افغانستان د خلکو د هغه وخت کلتور د د ویدی او اوستایی تهذیب لویه برخه تشکیلوله ځکه .

سوال : اخنب بن قیاس په کوم کال وروستی ساسانی واکمن ته ماتی ورکړه نوم یی څه و او د دی نه وروسته اسلامی لښکرې په کوم لوری لاری ؟

ځواب ۶۵۱ ز کال دریم یزدگرد او بیا د افغانستان په لوری راغلی .

سوال : د کوم خلیفه په وخت کی اسلامی لښکرې د چا په مشرې د کابل تر پولو ورسیدی ؟

ځواب : درېم خلیفه حضرت عثمان رض او د عبدالله بن غامر په مشرې .

د تمدون رامینځته کیدو څرنگوالی او ځانگړنی

سوال : تمدون د کومی ژبی کلمه ده او معنا یی څه ده ؟

ځواب : تمدون غربی کلمه ده چی د بناری ژوند په معنا ده .

سوال : د تمدون په اړه ابن خلدون څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : تمدون د بدوی کلتورنو پر بنسټ جوړیږي او د همدی بدوی کلتورنو تر بریدونو لاندی د منځه ځی .

سوال : ارنولد تابینی د تمدون په اړه څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : د ننگونو او غبرگون په نظر د رامینځته کیدو لامل گنی .

سوال : گوردن چاپل د تمدون په اړه څه نظر ورکړی دی ؟

ځواب : ټول لرغونی تمدونونه د یو ټاټوبی څخه راوتلی گنی لوموری د مصر او بن النهرین او سند تمدونونه وڅیرل په پیله کی د ټولو تمدونونو منشا د مصر څخه راوتلی وبلله .

سوال : د لومرنیو تمدونو ځانگړنی واضع کری ؟

ځواب : له میلاده کابو ۳۰۰۰ کاله وړاندی انسانانو د بنارونو په جوړولو بریالی شول ، بنارونه دینی ، فرهنگی ، ټولنیز ، اقتصادی او سیاسی بدلونونو مرکزونه جوړ شول .

سوال : د لومرنیو مدنونو منځ ته راتگ سره سیاسی او نظامی جوړښتونه څنگه مینځته راغلل ؟

ځواب : د سیاسی قدرت په ساتلو او د نورو سیمو د نیولو په موخه نظامی ځواکونه هم رامینځته شول .

سوال : د مدنونو رامینځته کیدو سره اقتصادی ځواک پر بنسټ نوي ټولنیز جوړښتونه څنگه رامنځته شو تشریح یی کری ؟

خواب : پاچاهانو ، لور پورو ، روخانیونو ، سیاسی مشرانو د ټولنی د لوری طبقی وگری شول کروندگر او صنعتکاران په دویم پور ک او غلامانو د ټولنی په تیت پور کی خای وموند .

سوال : په لومړیو مدننونو کی دینی تشکیل څنگه وه ؟

خواب : خانگری ارزښت یی درلوده .

د بین النهرین تمدون

سوال : په نری کی تر ټولو لرغونی مدنیت په کوم خای کی او د رامینخته کیدو لامل یی څه وه ؟

خواب : په بین النهرین کی او لامل یی دجلی او فرات سیندونو ښپرازه ځندی وی .

سوال : د بین النهرین تر ټولو لرغونی خای په څه نوم یادیری د دی خای وگری چیرته ولیږدیدل او هلته یی کوم تمدون رامینخته کړ ؟

د تل حسونا په نامه ، بین النهرین ته ، د سومریانو په نامه تمدون جوړ کړل .

سوال : د سومریانو په استوگنخی کی کوم ښارونه وه نومونه یی ولیکی ؟

خواب : اور ، اوروک ، کیش ، لاکاشس ، لارسا او وینپور دی .

د بین النهرین سیاسی وضع

سوال : د سومر ښاری دولتونه د چا لخوا اداره کیدل او مشران یی په څه نوم یادیدل ؟

خواب : د کاهنانو لخوا چی مشران یی انسی بلل کیدل .

سوال : اکدی اقوامو سومری واکمن گیل همیش په کوم کال د مینځه یور د اکدی کورنی لومړی واکمن څوک او خپلی واکمنی ته یی تر کومه پراختیا ورکړه ؟

خواب : ۲۴۰۰ د میلاد څخه وړاندی کال باندی ، سارگون وه او شمال پوری یی خپلو قلمراوو ته پراختیا ورکړه .

سوال : اقدی واکمن د چا لخوا د مینځه لار او هغه کورنی چی ده یی د مینځه یور څوکاله یی واکمنی وکړه ؟

خواب : د یو قوم گوتی لخوا او یوه پیری واکمنی یی وکړه .

سوال : د اور په نامه واکمنی د کومو کردینو د یوخی کیدو څخه مینځته راعله او بیا دا واکمنی د چا لخوا د مینځه لاره ؟

خواب : د سومر او اکد سره یو موتی شول او دا واکمنی یی جوړه کړه چی بیا د اغلامیانو لخوا د مینځه لاره .

سوال : د بابلیانو واکمنی څنگه میخته راعله د دی واکمنی واکمن څوک وه او دی واکمن په خپلی واکمنی کی کوم کارونه سرته ورسول ؟

خواب : د هېواد ډېری برخې سره یو موتی کړی او د بابلیانو په نامه یی سترواکی یی را مینځته کړه او واکمن یی خمورابی وه او د وگرو لپاره یی یو قانون جوړکړ چی د خمورابی د قانون په نامه یادیری .

سوال : د خمورابی تر مړینی وروسته په بین النهرین کی څه رامینځته شو ؟

خواب : بلوواوی پیل شوی چی په پيله کی یی بابلیان د مینځه لارل او نشوریان واک ته ورسیدل .

سوال : د اشوریانو لومړی واکمن څه نومیده او خپلو قلمراوو ته یی تر کومو سیمو پوری پراختیا ورکړه ؟

خواب : سارگوت وه او مدیترانی مورگو پوری پراختیا ورکړه .

سوال : د اشوریانو وروستی واکمن په اړه معلومات ولیکی ؟

خواب : اشور ښپال وه چی ډېری سیمی یی تر ولکی لاندی راوستی او د اغلامیانو واکمنی ته یی د پای ټکی کیښود .

سوال : وروستی قوم چی د بین النهرین کی واکمنی وکړه وروستی واکمن یی څوک او د چا لخوا د مینځه لاره ؟

خواب : کلدانیان چی د نویو بابلینانو په نامه هم یادېږي بخت نصر وه د هخامنشیانو لخوا د مینځه لاړه .

د بین النهرین تمدون او فرهنگ

سوال : د بین النهرین خلکو د څه شی غبادت کاوه ، د دې خلکو دینی مراسم څنگه وو او خدای ج له طرفه دی خلکو ته کوم پیغمبر لیږل شوی ؟

خواب : اسمان ، سپوږمی ، ستورو ، کرنی او داسی نورو ، قربانی کولای او په گډه یی مذهبی سرودونه وویل ، حضرت ابراهیم غ خدای ج ورته ولیږل .

سوال : د کرنی په برخه کی دجلی او فرات سیندونو څه رول لوبولی ؟

خواب : د کرنی د پراختیا او ودې بنسټیز لامل و ، او غنم او اوریجی د بین النهرین مهم پیداوار وه .

سوال : د بین النهرین څخه قیسم لوحی تر لاسه شوی د دې لوڅو سابقه څومره وه د دې لوڅو لیکنه څه قیسم وه ، او په دی لوحو کی څه لیکل شوی وه ، او د نړی لرغونی کتابونه به کوم خای را مینځته شوي ؟

خواب : خټینی لوحی ، سابقه یی ۵۰۰۰ محزیرد ته رسیږي ، لیکنه یی د ښوونی او روزنی ، د خدای ج غبادت ، حقوقو مسایل ، جگړو ، راکړې ورکړې او داسی نور وه ، په بین النهرین کی رامینځته شوي .

سوال : کوم غلم په بین النهرین کی پرمختگ کړی وه ، لامل یی څه وه ، د هغه ستورو نومونه واخلی چی دی خلکو په هغه وخت کی پیژندل ، د بین النهرین خلک د فرات او دجلی سیندونو څپو څه شی ته هڅول ، او په نتیجه کی څه رامینځته شو ؟

خواب : نجوم پوهی ، لامل یی د ستورو غبادت وه ، اوس عطارد ، زهره ، مریخ ، میشتري او زحل ، اوبه خورسیستم د تنظیم او د خپلو ځمکو د پولو ټاکلو په موخه فکر وکړی په ډول لومړی هندسی او ریاضیکی فعالیتونه مینځته راغلل .

بابل د لرغونی نړی ستر او پرتمین ښار

سوال : بابل ښار څوکاله پخوا شتون درلود او د کوم پاچا په واکمنی یی پراختیا ومونده ؟

خواب : د مورینخو په اند دعه ښار له ۴۰۰۰ محزیرد راهیسی شتون درلود ، د خمورایی په واکمنی کی .

سوال : د بابل ښار په کوم کال ویجاړ د چا لخوا او د چا لخوا پلازمینه شوه او کوم واکمن پراختیا ورکړه ؟

خواب : ۶۸۹ محزیرد کی د اشوریانو له ویجاړ ، د کلدانیانو لخوا پلازمینه شوه ، او بخت نصر ورته پراختیا ورکړه .

سوال : بابل ښار په کوم کال هخامنشوی واکمن کړوش ونیو ؟

خواب : په ۵۳۹ محزیرد کی .

سوال : د بابل ښار مصاخت ، برجونه ، دروازی ، او د دې ښار د دېوالونو اوږوالی څومره او د دې ښار ودانی څنگه جوړی شوي او څنگه ښکلی شوي ؟

خواب : مصاخت یی ۵۲۰ کیلومتره اټکل شوی ، ۲۵۰ برجونه ، ۱۰۰ داروزی ، او دېوالونه یی ۹۰ کیلو متره اوږده وه ، ودانی یی د ډبرو جوړه وه او د دی ډبرو مخ په سفالی رنگ پوښل شوي وه او د دې ودانی باندینی لوری د ښکلو انځوریزو کاشیو په واسطه پوښل شوی وه .

سوال : د بابل په ښار کی چابوتان مات کړل کړه بیا د کوم برحلیک سره مخامخ شوه ؟

خواب : حضرت ابراهیم غ مات کړل ، او د بابل د خاکم په امر په اور کی واچول شو .

د مصر تمدن

سوال : په مصر کی د بشري تمدون رامینځته کیدو لامل څه و ؟

ځواب : د نیل سیند وه .

سوال : د ۵۰۰۰ نه تر ۳۲۰۰ مخزیرد کال دې دورې ته کومه دوره وایی په دې وخت کی د نیل په وادی کی څرنگه حکمتونه و په دې دوره کی څه شی وده وکړه او قانون د څه شی په اساس جوړ شو ؟

ځواب : پېر له تاریخ وړاندې دوره بلل کیږي ، مرکزي واکمنی نه وه ، هنر وده وکړه ، د دودونو پر بنسټ قانون جوړ شو .

سوال : په کوم کال دوه واکمنی سره یو ځای شوی چی مرکزی واکمنی یی جوړه کړه د دې واکمنی بنسټ ایښودونکي څوک و؟

ځواب : ۳۲۰۰ مخزیرد کی د سوېلی او شمالی واکمنی سره یو ځای شوی ، لومړی مینز وه .

سوال : لرغونی واکمنی د چا د رسیدو سره پیل کیږي په دې واکمنی کی څو کورنی واک ته رسېږي د واکمنی سیستم څرنگه وه تشریح یی کړی او دې واکمنی تر کوم کال پوری دوام وکړ ؟

ځواب : د مینز د رسیدو سره ، ۶ کورنی واک ته رسېږي ، سیستم یی دینی وه ، ۲۳۰۰ مخزیرد پوری دوام وکړ .

سوال : د لرغونی واکمنی دوهم پېر څو کاله دوام وکړ دې دورې ته کومه دوره ویل کیږي او کوم خلک پکي ډېر ځواکمن وو ؟

ځواب : دوه پېری یی ډرام وکړ ، دې دورې ته فیوډالی دوره وایی او نجیبان پکی ځواکمن وه .

مینځینی دوره

سوال : مینځینی دوره د کوم کال څخه پیل کیږي کومه کورنی پکی واک ته رسېږي او په دې دوره کی څواک د چا په لاس کی وه ؟

ځواب : ۱۲۰۰ مخزیرد نه پیل ، یولسمه کورنی پکی واک ته رسېږي ، او څواک د کوچنیو واکمنانو په لاس کی وه .

سوال : کله چی ۱۲ کورنی واک ته رسېږی څوک یی د پوره څواک خاوندان کړل ، د دې بڼیگنه څه وه ، او د دې کورنی د مینځه تلو سره مصر کوم برخلیک سره مخامخ شو ؟

ځواب : فرغونان یی پوره څواک خاوندان کړل ، بڼیگنه یی عدالت یی ټینگ او خلک یی د اصلیت او توکم له توپیر پرته په کارونو وگومارل ، گډوډیو او بهرینو بریدونو دورې ته ورننوت چی د دوه پیریو زیات دوام وکړ .

سوال : کله چی د مصر خلکو هکسوسیانو په وړاندې پاڅون وکړ د دې پاڅون اتل څوک او کومی کورنی پوري تعلق درلوده ؟

ځواب : د دې بریا اتل د اتلسمی کورنی موسس لومړی اهموز وه .

د امپراتوري دوره

سوال : دا دوره د کوم کال څخه تر کوم کال پوري وه د دې دوری پیل د کوم واکمن سره کیږي ؟

ځواب : ۱۵۸۰ نه تر ۱۰۹۰ تر میلاد وړاندې کال پوری او د اهموز واک سره .

سوال : دریم ټوټمس په دوره کی کومی سیمی د مصر سره یوځای شوی مصر په کوم کال اشوریانو ونیو او کوم کال پوري دوام وکړ ؟

د دجلی او فرات تر مینځ سیمه ، ۲۷۰ مخزیرد کی اشوریانو ونیو ، ۶۶۲ مخزیرد پوري دوام وکړ .

سوال : په مصر کی څو کورنیو واکمنی کړې چی گڼ شمیر فرغونیان پکی واکمنی ته رسیدلی و او حضرت موسی غ د کوم فرغون په وخت کی راڅرگند شو ؟

ځواب : شل کورنی ، د دوهم رامسس په وخت کی .

د مصر تمدون او فرهنگ

سوال : په مصر کی د لرغونی دورې د امپراتوری د مصر چاری څنگه اداره کیدی ؟

ځواب : د مذهب له لارې اداره کیدی .

سوال : د مصر خلکو مشهور خدایان کوم وو او کومی چارې یې ورپورې ترلی وې ؟

ځواب : امون چی د لمر رب النوع چی د غدالت ، ریبتینولی ، او د کاینانو د اخلاقی چارو ساتندوی وه ، سیروس چی د نیل رب النوع چی د نباتاتو خدای گڼل کیده منځته راغلل .

سوال : د هکسوسانو یرغل پر مهال مخکنی دین او د مرو سره به یې کوم دینی مراسم ترسره کول ؟

ځواب : دا دین په خرافاتی دین بدل شو ، خلکو د پیسو په مقابل کی پاپیروس لیکل شوی بېنلیک اخیسته او د مری تر څنگ یې په قبر کی اېښوده .

سوال : په ۱۳۷۵ م کال کی د چا لخوا پاڅون وشو چی خور دین له منځه لار پر ځای یې کوم دین منځته راغی ؟

ځواب : امینوپهت لخوا ، نوي دین منځته راغی چی د اتون د خدای د لمر لرغونی نوم غبادت کیدل .

سوال : د لرغونی مصر د کلتورې میراثونو نومونه ولیکی او د مصر خلکو په کومو خدایانو غقیده درلوده ؟

ځواب : اهرامونه ، مومیایی جسدونه ، غبادت ځایونه ، مقبرې ، مجسمې ، انځورونه ، دبرلیکونه او مذهبي سرودونه دي ، او غقیده یې لمر سپورمی ، نیل ، او ځینی حیوانات یې سپیڅلی بلل .

سوال : د پورتنیو خرافاتو په مقابل کی الله ج وځدایت لپاره فرغونیانو ته یې کوم پیغمبر ولیږه او کوم غبادت یې کاوه ؟

ځواب: موسی غ او د ورور هارون غ په پیغمبري مبعوث شو ، او د واخذ خدای ج غبادت یې کاوه .

سوال : په اول سر کی مصریانو په کومه طریقه او وروسته خپل مری خحول ؟

ځواب : اول سرکی یې په توتو پوبنل او وروسته یې بیا مری مومیایی کول .

سوال : په ټولنیز حالت یې لنډ معلومات ولیکی ؟

ځواب : مصری ټولنه په واقیغت کی د څلورو پوریو څخه جوړه شوي وه په هره پوری کی یې افراد و او په سر کی یې فرغون ځای درلود د پوریو ترمینځ د ژوند توپیر دېر نه وه او ټول وگړي د قانون په وړاندی برابر وه .

سوال : د اقتصادی سیستم لپاره لنډ معلومات ولیکی ؟

د مصر اقتصادی بنسټ پر کرنی او مالداری ولاړ وه کرنی دېره پراختیا موندلی وه او ځمکو بڼه حاصل کاوه .

سوال : د ادبیاتو په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

ځواب : مصریان لومړی خلک وو چی انځوریز لیک یې رامینځته کړ ، او د دیمو تیک په نامه هم یو لیک دود و چی د منځی پور وگړو او سوداگرو ورڅخه کار اخسته .

سوال : د هنر او مغماری په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

ځواب : د مصر تمدن تر دېره هغو کلتوری میراثونو ته شهرت ورکړی چی د یادگار په ډول پاتی دی دغه اثار له اهرامونه غباتځایونه مجسمو څخه عبارت دی .

د فارس تمدن

سوال : کله چی اریایان لویدیځ ته گډه شول چیرته میشت شول ، په کومو نومونو یاد ، او د کوم تمدن بنسټ یې کیښود ؟

ځواب : په اوسنی ایران په شمال او په فارس کی میشت شو ، په ماد او فارس نومومو یاد شول ، د فارس تمدن بنسټ یې کیښود .

سوال : د فارس نامتو سیمی کومی وی نومونه یې ولیکی او دی سیمو وگړو د کومو سیمو وگړو سره اړیکې درلودې ؟

ځواب : سیالک ، گوران ، مارلک ، جیروفت او شهر سوخته د فارس نامتو سیمي وې ، او د مندیگک ، موهنجودارو او هرپی اوسیدونکو سره یې اړیکې درلودی .

سوال : د ميلاد څخه ۳۰۰۰ کال مخکې په فارس کې کوم تمدن رامینځته شو او د ایلامی واکمنی مرکز کوم ښار وه ؟
ځواب : د ایلام تمدن او ښار یی شوش وه .

سوال : د هیرودیت په وینا په کومه پیری کې د ماد تمدن بنسټ کیښودل شو د چا لخوا ؟
ځواب : د اتمې مخزیردې پیری په وروستیو کې د دیاکو لخوا .

سوال : د ماد واکمنی د چا لخوا په کوم کال د مینځه لاړه په نتیجه کې څوک واک ته ورسید او چا یی مشری کوله ؟
ځواب : پارسیانو په ۵۵۳ مخزیرد کې ، هخامنشیان واک ته ورسیدل ، او مشری یی کوروش کوله .

سوال : د پارسیانو د دین ، هنر ، معماری ، صنعت او د جمشید د تخت په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکي ؟

ځواب : دین یی د څارویو ، ځمکې ، اسمان ، اوبو ، اور او ډېر مشهور یی د لمر عبادت کاوه ، هنراو معماری یی خاورین لوبڼي او فلزی اثار وو ، صنعت یی د خټینو او فلزی لوبڼو په جوړولو مجسمه او د ډبرو پرمخ د انځورونو په کښلو کې ډیر مهارت درلود ، د جمشید تخت یی د هغه ښکلو مایو مجموعه وه چې د هخامنشیانو په واسطه جوړې شوې وې .

د هند تمدن

سوال : په ۱۹۲۴ ز کال کې لرغون پوهانو په هند کې کومې دوه سیمې لرغونې موندلې چې لرغونتوب یی ۳۰۰۰ مخزیرد ته رسیري ؟

ځواب : هرپه او موهنجودارو وې .

سوال : ۳۰۰۰ کال مخکې د میلاد د هند خلک په څه بوخت وه ؟

ځواب: په کرنه او مالداري او د میوه لرونکو ونو په روزنه بوخت وو .

سوال : د هرپه او موهنجودارو پاتې شوني موږ ته څه رابڼایي ؟

ځواب : د پخوڅښتو څخه جوړ کورونه ، دوکانونه ، واټونونو شتون او دوه پوریزو او د پراخه کوڅو لرونکی وو .

سوال : کله چی ۱۵۰۰ کاله پخوا تر میلاد اریایان هند ته ګډه شو په هند کې د خلکو څو طبقی رامینځته کړی د طبقو نومونه څه وو او په هره طبقه کې کوم خلک شامل وو ؟

ځواب : څلور طبقی ، برهما (روخانیون) کشتاتریان (جګړه ماران) ویسا (سوداګر او کروندګر) او سودرا (کارګران) .

سوال : د اریایانو د بد خیلافي له وجی په هند پرله پسې کومو خلکو حکمتونه کړی دی؟

ځواب : هخامنشی واکمن داریوش ، سکندر ، یونیانیانو .

سوال : د هنديانو د دین ، غلم ، هنر او معماری په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکي ؟

ځواب : د طبیعت او حیواناتو لمنځانه کوله چی لوی خدایان یی اګنی او اندیرا وه ، علم یی په ریاضی او طبابت کې ډېر پرمختګ کړی وه ۹-۱ پوری اعداد یی اعشاریه سیستم او نور .

د چین تمدن

سوال : د چین تمدن د چین په کوم ځای کې رامینځته شوي ؟

ځواب : د هوانګو د سیند په غاړه کې .

سوال : په لرغونی چین کې لومړنی واکمنی په کوم کال او په څه نوم یادیري د دورې مهمی تمدنی لاسته راوړنی څه وې ؟

ځواب : په ۱۵۰۰ مخزیرد کې د شپانګ په نامه ، او لاسته راوړنی یی د خط او کلیزی او د چینی لوبڼو جوړیدل وو .

سوال : په چین کی دوهمه واکمنی کومه وه کوم کال نه یی تر کوم کال پوری دوام وکړ او د چا لخوا له مینځه لاړه ؟
خواب : د چو واکمنی وه ، ۱۰۲۸ نه تر ۲۵۶ مخزیرد پوری دوام وکړ او د چه این په نامه قبیلو لخوا د مینځه لاړه .

سوال : شي هوانگ تي د خپلی وکمنی په وخت کی د چین د ودی او نېکمرغی لپاره څه وکړل ؟

خواب : قوانین یی رامینځته کړل ، سړکونه یی جوړ کړل ، د پردیو بریدونو د مخنوي په موخه یی د دیوال جوړول پیل کړل ، چی دا مهال د چین ستر دیوال په نامه یادیري .

سوال : د شي هوانگ تي تر مړینی وروسته چین د کوم برخلیک سره مخامخ شو ؟

خواب : په چین کی گډوډی رامینځته شوه چی په پیله کی د هان لری واک ته ورسیده .

سوال : د چین ستر دیوال د کوم واکمن په وخت کی ، په څو کلونو کی ، د کوم خای څخه تر کوم خای پوری ، سور او ارتفاع یی څومره ده؟

خواب : دغه تاو راتاو دیوال د ارام سمندر له غاړو مورگو څخه پیل او د تبت په پولو کی پای ته رسیږي ، په ۲۰ کلونو کی ، لوړوالی یی اووه نیم متره او پراخوالی یی هم په همدی کچه دي .

سوال : د چین د خلکو د دین ، ادبیاتو ، علم ، صنعت او د هنر په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکی ؟

خواب : دین یی د اسمان ، ځمکو او د خپلو نېکونو غبادت یی کاوه ، ادبیات یی د چینایانو لیک دود د هیروگیف په څیر یو لرغونی لیک دود دي دغه لیک دود د چه این په واکمنی کی مگیری شو او په ټول چین کی دود شو چی تر اوسه دود دی ، علم یی د نجوم ، ریاضیات او جغرافیې وه ،صنعت یی څتینو لوبښو او فلزی کاری وه ، هنر یی ډېری ښکلی ماتی او غبادت ځایونه یی درلودل .

د یونان تمدن

سوال : د یونان لومړی تمدن د څه په نوم یادیري ؟

خواب : د کرت په نامه .

سوال : کرت د لرغونی یونان اړوند ټاپو وزمه څنگه معلومه شوه چی پرمختللی تمدن یی درلوده او د کومو تمدونو سره یی سیالی کوله ؟

خواب : په ۱۹۰۰ز کال کی لرغون پوهانو په ډاگه کړه چی د کرت په جزیره کی یو پرمختللی تمدن شتون لري چی د مصر او بین التهرین تمدونو سره سیالی کوي .

سوال : د کرت تمدن نه کوم اثار په لاس راغلي او لرغونتوب یی کومو کلونو ته رسیږي ؟

خواب : ډبرین او خاورین اثار او د پخلنځی وسایل او لرغونتوب یی ۲۵۰۰ نه تر ۱۵۰۰ مخزیرد پوری رسیږي .

سوال : یونانیان د کومو قبیلو سره تراو لري نومونه یی ولیکی ؟

خواب : د مصر اریایی قبیلو سره تراو لري .

سوال : په یونان کی د اکنیانیانو د واکمنی بنسټ په کومه پیری کی کیښودل شو تر څه وخته یی دوام وکړ اکنیانیان په کوم کار بوښت و او د کومو وسایلو څخه یی گټه اخیسته ؟

خواب : د ۱۶ مخزیرد پیری په شاوخوا کی کیښودل شو ، تر ۱۰ مخزیرد پیری پوری دوام وکړ ، په کرنه بوخت وو ، او د برونز وسایلو څخه یی گټه اخیسته .

سوال : د یونانیانو په وخت کی کوم مشهورې کیسی مینځته راغلی او د چا په واسطه ویل شوي دي ؟

خواب : الیاد او ادیسه په نامه د روند یونانی شاعر هومر په واسطه ویل کیدی .

سوال : د یونان مشهورو ښاري دولتونو نومونه ولیکی ؟

خواب : سپارت او اتن وه .

سوال : د يونان د بنايي دولتونو بى اتفاقي او گډوډي چا ته موقع برابره كړه چې په يونان باندي ولکه پيدا كړي ؟

خواب : مقدوني فليب ته .

سوال : د يونان خلکو د دين ، هنر ، معماری ، علم او فلسفې په اړه لند لند معلومات وليکي ؟

خواب : دين يې زيوس د (اسمان خداى) ، پاسيدون (سمندر خداى) ، اپولو (د لمر خداى) او د اتينا (د برياليتوب خداى) عبادت يې کاوه ، هنر يې مجسمې ، لوبښې ، سيکي او عبادت خايونه دي ، معماری يې مجسمو جوړول وه ، علم او فلسفه يې علم په يونان کې ډير پرمختگ کړي وه ځکه چې هغوي د له علمي او خبرو اترو سره ډيره ليوالتيا درلوده .

سوال : د يونان فلسفان څوکو نومونه يې وليکي ؟

خواب : سقراط ، افلاطون او ارسطو وه .

د روم تمدن

سوال : د روم تمدن په کوم ځای کې متمرکز و او د تمدنونو په برخه کې کوم کارونه سرته رسولي ؟

خواب : په ايټاليا کې ، دغه تمدن هغه پول گڼل کيږي چې د يونان تمدنونو ور څخه نورې اروپا ته تيريدل .

سوال : پخوانی ايټاليانو له يونان څخه څه زده کوي ، او د روم تمدن څه وخت لورې پورې ته ورسیده؟

خواب : الفبا ، دينی عقيدې او هنرونه ، له ميلاد څخه وړاندې په ۶ پيړۍ کې لورې پورې ته ورسيد .

سوال : د روم بناي څوکاله مخکې په کوم ځای کې جوړ شوي ؟

خواب : ۱۰۰۰ مخزيرد کې په لاتيوم کې .

سوال : د روم شاهي نظام څنگه رامینځته شو او تر څه وخت پورې يې دوام وکړ ؟

خواب : هغه مهال د روم يو شمير ميشت قومونه سره يو موټی شول رامینځته يې کړ ، په ۵۰۹ مخزيرد کې .

سوال : د روم جمهوري نظام څنگه رامینځته شو او د څو جرگو لرونکی وه ؟

خواب : د شاهي نظام څخه وروسته ، دريو ، مشرانو جرگه ، سل کسيزه جرگه او قبایلي جرگه .

سوال : د روم دولت په کومو هېوادونو نيولو سره په امپراتوري بدل شو ؟

خواب : د مصر او کوچني اسيا په نيولو سره .

سوال : د روم سترواکي بنسټ ايښودونکی څوک او د دې سترواک د کوم کال نه تر کوم کال پورې واکمني وکړه ؟

خواب : اکتاو وه ، او د ۲۷ مخزيرد څخه تر ۱۴ مخزيرد پورې .

سوال : د روم امپراتوري کوم کال پورې دوام کړی او د التاو په دوره کې کوم اصلاحي کارونه سرته رسيدلي ؟

خواب : ۴۷۶ ز کال پورې ، فساد د مينځه لار قانون غښتلی شو نوې مخکې جوړې شوي او د پوستي خدمتونو بنسټ کيښودل شو .

سوال : د روم امپراتوري څنگه د مينځه لاره پوره معلومات وليکي ؟

خواب : د روم امپراتوري په دوو برخو ويشله ختيځ او لويديځ . لويديځ روم د بريدونو په ترڅ کې د خور په لور روان شو خو ختيځ روم تر هغه پايښت وموند چې پلازمينه يې په ۱۴۵۳ ز کال کې د ترکي مسلمانانو له لورې فتحه شوه .

سوال : د روم د خلکو د دين او ټولنيز ژوند په اړه لند لند معلومات وليکي ؟

خواب : مريخ په جگړو کې مرسته کونکی ، جونو د بنځو ساتونکی ، مشتري د باران ورونکی ، عطارد پيام رسوونکی او ټولنيز خالت يې له دريو برخو څخه جوړه وه اصلی روميان ، غير روميان ، او غلامان .

سوال : د روم قانون څو برخې درلودې او هر برخه یې د کومو خلکو لپاره غملي کیده ؟

ځواب : درې څانگې لری چې یوه یې د مدنی او کورنی قانون چی یوازی د روم اتباع لپاره غملي کیدی ، دوهم د خلکو قانون و چی د سترواکي په ټولو وگړو غملي کیده ، درېم یې طبیعي قانون وه چی د مخکمو په پرتله یې د فلسفې سره ډیر کار درلود .

سوال : د رومیانو لخوا د کومو قواوو بنسټ ایښودل شوي ؟

ځواب : اجرائیه او مقننه دی .

سوال : د هنر او مغماری په لنډ لنډ معلومات ولیکي ؟

ځواب : هنر یې لوبنی ، سکی ، وسلی ، مجسمی او داسی نور مغماری یې د پلونو ، مجسمو او ودانی جوړول دي .

د امریکا تمدنونه

سوال : د پوهانو د څیړنو په اساس په امریکا کی خلکو څو کال مخکی ژوند پیل کړي او د دی لومړی وگړی سوک وو ؟

ځواب : له څو زره کالو مخکی یې ژوند پیل کړی او لومړی وگړی یې مغول وو .

سوال : د نظریاتو په اساس د ځینو شتو کلتورونو په نظر کی نیولو سره په امریکا کی څومره تمدن په کومو سیمو په څه نومونو یادېږي ؟

ځواب : په مرکزی امریکا کی د مایایانو او ازتکانو او په سوېلی امریکا کی اینکایانو څخه عبارت دی .

د مایا تمدن

سوال : د مایا تمدن د کوم کال څخه شروع شوی او کومی پیری پوری یې دوام کړی او په کومو هېوادونو کی نومونه یې ولیکي ؟

ځواب : د ۱۵۰۰ مخزېږد نه تر ۹ پیری پوری ، گوتیمالا ، مکسیکو ، هاندوراس او د یوکاتان کی .

سوال : د دی تمدن پاتی شوني په کومو سیمو کی پاتی شوی نومونه یې ولیکي ؟

ځواب : د گواتیمالا په تیکال ، پالینکو ، بونامپاک او د هاندوراس په سیمو کی .

سوال : د مایا تمدن د دین ، هنر ، علم او مغماری په اړه لنډ لنډ معلومات ولیکي ؟

ځواب : دین یې د اور خدای ، د اورېنت خدای ، لمر خدای او د هنر سولی خدای غبادت کاوه ، هنر او مغماری یې هغوي داسي ستر اهرامونه اباد کړي و چی په سر کی یې د غبادت ځایونو شتون درلود ، علم یې کلیزي او الفبا او انځوریز لیک یې رامینځته کړی وه له صفر او اعدادو سره یې اشنایی درلوده او په شمیر هویدل .

د ازتک تمدن

سوال : ازتکان په کومه پیری کی راڅرگند په کوم ځای کی ؟

ځواب : په ۱۲ پیری او په مکسیکو کی .

سوال : د ازتکانو امپراتوري د څو ولایتونو څخه جوړه وه ؟

ځواب : د ۳۸ ولایتونو څخه .

سوال : د ازتکانو پاچا د پاچاهی په څنګ کی بله کومه وظیفه درلوده او د چا له خوا به انتخاب کیده او د ازتکانو خلک په کومو ټولنو ویشل شوي وو نومونه یې ولیکي ؟

ځواب : راهب وه ، د اشرافو او جنگالیو د یوي شورا لخوا به ټاکل کیدل ، جنگالیو ، سوداګرو او کیسب ګرو باندی ویشل شوي وه .

سوال : د ازتکانو مرکز کوم ښار و او کوم کال پوری دوام کړی او چا لخوا یی امپراتوری پای ته رسیدلی ده ؟

ځواب : تینوش تیتلان ښار وه ، ۱۵۲۱ ز کال پوری دوام کړی او د اسپانیانو لخوا له مینځه لاړه .

سوال : د ازتکانو دین ژبی او لیک په اړه معلومات ولیکی ؟

ځواب : د لمر غبادت کاوه ، ژبه یی تاهوت وه ، او لیک یی انخوریزو وه .

د اینکا تمدن

سوال : د اینکا تمدن څنگه او په کومه پیری کی رامینځته شو او د اینکایانو په امپراتوری کی کوم هېوادونه شامل وو ؟

ځواب : په ۱۱ پیری کی د قبیلې لخوا رامینځته شوه اکوادور ، پیرو او چپلی پکی شامل وه .

سوال : د اینکا واکمن د چا په مرسته واکمنی کوله او ځانته یی کوم لقب ورکړی وو او سیاسی ځواک یی د چا په لاس وه او خلکو په کوم حالت کی ژوند کاوه ؟

ځواب : د مذهبی کهناتو په مرسته ، ځانته یی د خدای زوی او استازی باله ، سیاسی ځواک یی د پاچا په لاس کی وه ، خلکو هیڅ واک نه درلود او د پاچا او کهناتو امر لاندی یی ژوند کاوه .

سوال : د کرنی ځمکه د چا ملکیت و او مهم پیداوار یی کوم وه ؟

ځواب : د دولت ملکیت وه ، او مهم پیداوار یی جوار او کچالو وه .

سوال : پیداوار په څو برخو ویشل کیده ؟

ځواب : په درې برخو اوله برخه یی دولت دوهم برخه یی امپراتور لپاره او درېمه برخه یی د کروندگرو وه .

سوال : د اینکا معماری ، هنر او صنعت په اړه لنډ معلومات ولیکی ؟

ځواب : د اینکا ښارونه د غبادت ځایونو ، جنکی کلاوو ، ماتیو لرونکی وه او هنر او صنعت یی زیر لوښی ، وسلې ، مسو او نوری یی دی .

سوال : د اینکا وروستی واکمن څوک او د چا لخوا په کوم کال د مینځه لاړ ؟

ځواب : اتاهولپا وه او په ۱۵۳۲ ز کال کی .

د اسلام د مبین دین د راڅرگندیدو پر مهال د نړی او غربستان د ټاپووزمی اوضاع

سوال : د اسلام ظهور څخه مخکی د نړی خالت څنگه وه او خلکو د کومو دینونو غبادت کاوه ؟

ځواب : د نړی پر مخ د کفر جهالت او ناپوهی د تورو وریځو لری خپره وه او د یهودیت نصرانیت بوت پرستی او نورو غبادت کاوه .

سوال : جزیره الغرب په څو برخو ویشل شوی وه او په هره برخه کی خلکو د څه شي غبادت کاوه ؟

ځواب : یمن ، نجد ، او حجاز ویشل شوی وه ، حجاز ډیرو خلکو د بتانو غبادت کاوه او نورو د لمر ، سپوږمی او ستورو غبادت کاوه .

سوال : د غربستان خلک په کومو کارونو بوخت وو په دې هېواد کی ځواک والو کوم کارونه کول او کمزورو کوم کارونه کول ؟

ځواب : په سوداگری ، کرنه او څارویو ساتنه بوخت وه ځواک واله په ناوره او فساد کی ډوب وه او کمزورو په غریبی او بی وزلی کی شپي او ورځی تیراولی .

سوال : د غرېستان خلکو د انجونو او بنخو په اړه کوم کارونه ترسره کول د دې ظلمونو په نتیجه کې په غرېستان کې کومه حوشالی مینځته راغله ؟

ځواب : یو شمیر خلکو به د لوړې له ډاره نجوني د خاورو لاندې کولې او بنخو شخصیت ته یې هیڅ درناوی نه درلود هغوی یې د غاډې توکو په شان اخیستلې او خرڅولې ، هماغه وو چې حضرت محمد ص په رسالت او نبوت مغبوټ شو او دا د ناپوهی تیارې له مینځه لاړې

حضرت محمد ص ژوند له کوچنیوالي تر بغته پورې

سوال : حضرت محمد ص په کوم کال نړۍ ته تشریف راوړ او د نسب په اړه یې مکمل معلومات ولیکي ؟

ځواب : حضرت محمد ص په ۵۷۱ ز کال د اپریل د میاشتې په شلمه چې د د غام الفیل د ربیع الاول له دولسمې نیټې سره سمون خوري دې نړۍ ته تشریف راوړ ، پلار یې عبدالله مور یې بی بی آمنه او نېکه یې عبدالطلب او تره یې ابوطالب وه .

سوال : حضرت محمد ص په څو کلنۍ کې د ابوطالب سره چیرته سفر وکړ او د ده تره ابوطالب ته د چا لخوا وویل شو چې د حضرت محمد ص په ساتنه کې ډېره مرسته وکړی ؟

ځواب : په ۱۲ کلنۍ کې شام ته سفر وکړ ، د یوه مسیخی دینی عالم لخوا ورته وویل شو .

سوال : حضرت محمد ص څنگه د نورو خلکو څخه ممتاز وه ؟

ځواب : د عقلی او اخلاقی غوره والی له وجې .

سوال : حضرت محمد ص څنگه د بی بی حدیجې د پام وړ وگرځید او بیایې ورسره واده وکړ په دغه وخت کې حضرت محمد ص څو کلن وه ؟

ځواب : ځکه چې حضرت محمد ص د نېکو اخلاقو ، ریښتینوالی او امانت ساتنې مشهور وه او په ۲۵ کلنۍ کې .

سوال : حضرت محمد ص د بغت څخه وړاندې څومره وخت یې په حرا غار کې تیراوه او د غبادت شکل یې څنگه وه ؟

ځواب : حضرت محمد ص په هر کال کې یوه میاشت په هغه کې تیراوه او د نړۍ په پیدایښت او د الله ج په ستر ځواک یې فکر کاوه .

سوال : په څو کلنۍ کې ورته ملاپکې وحی راوړه د کومې میاشت په څوم تاریخ ؟

ځواب : په ۴۰ کلنۍ کې ، د روژې د میاشتې په دولسمه د دوشنبې په ورځ جبرائیل امین ورته راوړه .

سوال : د هغو صحابوو نومونه ولیکي چې په اول کې یې پر حضرت محمد ص ایمان راوړ ؟

ځواب : حضرت ابوبکر صدیق ، حضرت علی او خدیجی رض

خبشې ته د مسلمانانو هجرت

سوال : حضرت محمد ص د دین دغوت لپاره د چا کور مرکز ټاکلی وه ، او دا دغوت په څه شکل وه او څو کاله یې دوام وکړ؟

ځواب : د ارقم کور ، دا دغوت پټ و او درې کاله یې دوام وکړ .

سوال : حضرت محمد ص خپل دغوت په کوم ځای کې بنکاره کړ او د کوم عکس الغمل سره مخامخ شو ؟

ځواب : د صفا په غونډې باندې ، ابوجهل ، ابولهب او نورو مشریقینو د مسلمانانو په ځورونه لاس پورې کړ .

سوال : لومړی هجرت د بغت په څوم کال څو صحابوو او کوم ځای ته کړی ؟

ځواب : د بغت په پنځم کال د رجب په میاشت کې ، ۱۱ صحابوو څلورو بنخو په گډون ، خبشې ته .

سوال : دوهم هجرت د بعثت په څوم کال څو صحابوو کړی دی او کفارو د چا په مشرې د سوغاتونو سره خپل استازی نجاشی ته ولیکل ؟

ځواب : د نبوت په ۶ کال ، ۸۳ صحابوو ، د عمرو بن غاص په مشرې .

سوال : طایف ته د حضرت محمد ص سفر په اړه معلومات ولیکي ؟

ځواب : حضرت محمد ص د خلکو د دعوت په موخه د رسالت د دندې د ترسره کولو لپاره طایف ته چی مکی ته نږدی ښار و سفر وکړ او د خلکو مشران یی اسلام ته دعوت کړل .

د غقبي لومړي تړون

سوال : د بعثت په ۱۱ کال حضرت محمد ص د څو حذرگیانو سره د مکی نه بهار په کوم ځای کی لیده کاته وکړه او دې حذرگیانو څه و غده وکړه ؟

ځواب : ۶ تنو سره ، د غقبي په نامه ځای کی ، چی بیا به هم په دې ځای کی سره ووینو .

سوال : د غقبي لومړی تړون د بعثت په څوم کال د چا او چا تر مینځ لاسلیک شو ؟

ځواب : په دولسم کال ، د حضرت محمد ص او یثربیانو تر مینځ .

سوال : د غقبي تړون مندرجات څه وو ولیکي ؟

ځواب : هیڅوک او یا شی د الله ج سره نه شریکوو ، غلا او ټول ناوړه اعمال نه ترسره کوو ، خپل اولادونه نه وژنو ، دروغ نه وایو ، په چا پوری تهمت نه تړو او د الله د رسول نافرمانی نه کوو .

سوال : د تړون څخه وروسته حضرت محمد ص څوک د مدینې خلکو سره ولیکل چی تر څو هغوی ته د اسلام ت دعوت وکړی ؟

ځواب : حضرت مصعب بن عمیر رض .

د غقبي دوهم تړون

سوال : د غقبي دوهم تړون د بعثت په څوم کال د د څ تنو یثربیانو سره وشو ؟

ځواب : د بعثت په ۱۳ کال ، ۷۳ نارینه وو او دوه ښځو سره وشو .

سوال : د غقبي دوهم تړون پرپکړي کومی وی ولیکي ؟

ځواب : موړ د الله ج د پیغمبر هر حکم ته مثبت ځواب وایو ، مالی لگښتونه یی په غاړه اخلو ، کله چی حضرت محمد ص مدینې منوړي ته تشریف راوړی موړ د هغه سره هر ډول مرسته کوو .

غزاګانې

سوال : څه وخت په کوم ځای کی د اسلامی دولت پښی ټینګی شوی او د کفارو څه ډول عکس العمل سره مخامخ شو ؟

ځواب : وروسته د هغه چی حضرت محمد ص او مسلمانان په مدینه منوره ځای پر ځای شول بیا د لومړی اسلامی دولت پښی ټینګی شوی او د اسلام دوښمنانو مخامخ دوښمنی پیل شوی چی په پیله کی یی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ غزوي رامینځته شوی .

سوال : کومی جګړی ته غزوي او کومی ته سړیی وای ؟

ځواب : هغه جګړه چی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ شوی او حضرت محمد ص پکی گډون کړی وی د غزوي په نامه او هغه جګړه چی د مسلمانانو او کفارو تر مینځ شوی وي او حضرت محمد ص پکی گډون نه وی کړی د سړیی په نامه یادیږي .

د بدر غزا

سوال : د بدر غزا د هجرت په څوم کال پېښه شوه او لامل یې څه وه ؟

خواب : دا غزا د هجرت په دویم کال د روژې د میاشتې په ۱۷ نیټه پېښه شوه او لامل یې دا وه چې مسلمانانو غوښتل د قریشو سوداگریز کاروان چې د شام څخه د مکې په لور روان وه تر لاسه کړي .

سوال : د بدر په غزا کې د مسلمانانو تغداد څومره او د کفارو تغداد څومره وه ؟

خواب : د مسلمانانو تغداد ۳۱۳ تنه او د کفارو ۱۰۰۰ تنه وه .

سوال : حضرت محمد ص د کوم صحابې په خبرو خوشخاله شو او هغه خبرې کوم وې ؟

خواب : د سعد بن معاذ په خبرو ، ای رسول الله موږ په تا ایمان راوړ او د ستا نبوت مو تصدیق کړ او شاهده ی مو ورکړه چې څه شی تا راوړی حق دی د ستا د فرامینو د اطاعت ژمنه مو کړې او هغه څه چې ته یې غواړی په لور یې حرکت وکړه موږ ټول له تا سره یو .

سوال: په دغه غزا کې د مشرکینو څخه څو تنه ووژل شو او څو تنه بندیان شول ؟

خواب : ۷۰ تنه یې ووژل شو او ۷۰ تنه یې ونیول شو .

د اخذ غزا

سوال : د اخذ غزا د هجرت په څوم کال پېښه شوه په دې غزا کې د کفارو موخه څه وه او په دې غزا کې د کفارو شمیر څومره او د مسلمانانو شمیر څومره وه ؟

خواب : د هجرت په درېم کال ، د بدر انتقام وه ، د کفارو شمیر ۳۰۰۰ تنه او د مسلمانانو شمیر ۷۰۰ تنه وه .

سوال : په دې غزا کې د حضرت محمد ص د سپارو قومندان څوک او پلو قومندان څوک وه ؟

خواب : د سپارو قومندان یې زبیر بن عوام او د پلو قومندان یې حضرت حمزه رض وه .

سوال : په دې جگړه کې مسلمانان ولې د ماتې سره مخامخ شو د مسلمانانو څخه څو تنه صحابه شهیدان شول او حضرت محمد ص څنګه تکلیف ورسید ؟

خواب : ځکه چې مسلمانان د غنیمتونو په را ټولو بوخت شو نو کفارو پرې یرغل وکړ او د ماتې سره مخ شو د حضرت حمزه په شمول ۷۰ تنه مسلمانان شهیدان شول او د حضرت محمد ص مخ مبارک تپي شو او غابن مبارک یې په شهادت ورسید .

د خدیبي سوله — بیعت الرضوان

سوال : حضرت محمد ص د هجرت په څوم کال د څو صحابو سره د غمرې په نیت د بیت الله زیارات ته روان شو ؟

خواب : د هجرت په ۶ کال ، د ۱۴۰۰ صحابو سره .

سوال : حضرت محمد ص څوک د استازې په توګه د مکې خلکو ته ورولیږه او د حضرت محمد ص په څه خاطر د مسلمانانو څخه د کفارو سره د جګړې کولو بیعت واخیسته ؟

خواب : حضرت عثمان رض ، په همدې اساس حضرت محمد ص په داسې حال کې چې خدیبه کې د یو ونی لاندې ولاړ و د جګړې په اړه د مسلمانانو څخه بیعت واخیست .

سوال : هغه تړون چې د حضرت محمد ص او قریشو تر مینځ وشو د هغې مواد ولیکي ؟

خواب : داوړه اړحونه باید د لسو کالو لپاره سوله وکړي او یو له بل سره جګړې ونه کړي د قریشو پرته د غربو هره قبيله له حضرت محمد ص سره د اړیکو ټینګولو اختیار لري .

سوال : د خديبي د ترون گڼه څه وي او د ترون څخه وروسته حضرت محمد ص کوم پاچاهان د اسلام دين ته راوبلل ؟
 ځواب : مسلمانان د قريشو له لوري په امن کي شول او وخت يي ترلاسه کړ چي خپل پام ټولو غربي قبيلو ته واړوي ، د روم قيصر ، د ايران شاه ، مصر عزيز مقوقش د ، د خبشي پاچا ، نجاشي او شام مشرانو ته يي بلنليکونه وليزل .

د خيبر غزا

سوال : د خيبر غزا د هجرت په څوم کال پيښه شوه غطفانيانو ولي ونه شو کړاي چي د خيبر يهوديانو سره کومک وکړي ؟
 ځواب : د هجرت په اووم کال پيښه شوه ځکه چي رجيع دره د مسلمانانو په ولکه کي وه .

سوال : د خيبر له غزا څخه د حضرت محمد ص د ستيدو په بهير کي کومو دوو تنو مشرانو د اسلام د منلو اعلان وکړ ؟
 ځواب : خالد بن وليد او عمرو بن غاص .

موتۀ غزا

سوال : د موتۀ غزا د هجرت په څوم کال پيښه شوه موچه يي څه وه ؟
 ځواب : د هجرت په اتم کال ، غسانيانو د حضرت محمد ص استازي وژلي و او له بل لوري د دې وخت رارسيدلي و چي هغوي يو ځل بيا د اسلام مبارک دين ته راوبلل شي .

سوال : حضرت محمد ص په ترتيب سره په دې غزا کي کوم قومندانان ټاکلي وو او د موتۀ په غزا کي د مسلمانانو شمېر څومره وو ؟
 ځواب : اول يي حضرت زيد بن حارث رض وه دوهم يي حضرت جعفر رض وه او درېم يي حضرت عبدالله بن رواحه وه ، او شميري ۳۰۰۰ تنه وه .

سوال : د پورتنيو قومندانانو د شهادت څخه وروسته مسلمانانو خپل قومندان څوک وټاکه ؟
 ځواب : سيف الله يعني خالد بن وليد رض وه

د مکي مکرمي فتح

سوال : د مکي مکرمي فتحي ته څرنگه شرايط برابر شو او حضرت محمد ص د څومره لښکر سره د مکي مکرمي په لور حرکت وکړ ؟

ځواب : حضرت محمد ص په دې پوه شو چي قريشو د سولي ترون مات کړي ، او د لس زره لښکر سره د مکي په لور روان شو .

سوال : کله چي د مکي خلک د حضرت محمد ص د لښکر څخه خبر شو څه غکس الغمل يي وښود ؟

ځواب : سخت وارخطا شو او ابوصفيانو او د قريشو زياتره مشران حضرت محمد ص ته تسليم شو .

سوال : هغه امتيازات چي د مکي په فتح کي حضرت محمد ص قريشو او ابوصفيانو ته ورکړي کوم دي ؟

ځواب : هر څوک چي کعبي شريفي ته او يا د ابوصفيانو کورونو ته او يا په خپل کور کي پاتي شي او خپلي دروازي له شا څخه وتړي په امن کي دي .

سوال : حضرت محمد ص مکي ته د ننوتلو وروسته کوم کارونه سرته ورسول ؟

خواب : لومړی یې طواف وکړ او بیا یې د مکې شاوخوا ۳۶۰ بوتان د مینځه یوړل او بیا وروسته مکې مکرمې ته ننوت او دوه رکعته لمونځ یې وکړ .

د حنین غزوه

سوال : د مکې مکرمې د فتح څخه وروسته په څه خاطر حضرت مخمد ص څو ورځې په مکه مکرمه کې پاتې شو ؟

خواب : د مسلمانانو د اړوند چارو او تنظیم لپاره ۱۵ ورځې په مکه مکرمه کې پاتې شو .

سوال : د حنینو غزوه څنگه پېښه شوه مکمل معلومات ولیکي ؟

خواب : خپلې ښځې ، ماشومان او مالونه یې هم د جگړې میدان ته راوړي وو تر څو د دوی شتون د جگړې انگیزه په دوی کې پیاوړی کړي .

سوال : کله چې مسلمانان د حنینو تنگی ته ورسیده څه مشکلاتو سره مخامخ شو ؟

خواب : دښمن په کمین کې ناست وه او ناڅاپه یې پر مسلمانانو یرغل وکړ .

سوال : کله چې هوازن خلکود مخالفت څخه لاس واخیسته او حضرت مخمد ص ته تسلیم شو حضرت مخمد ص په دوی څه مهربانې وکړه ؟

خواب : هغه غنیمتونه چې له دوی څخه یې نیولې وه بیرته یې ورکړل .

د تبوت غزا

سوال : د تبوت غزا د هجرت په څوم کال او څنگه پېښه شوه ؟

خواب : د هجرت په ۹ کال ، حضرت مخمد ص ته اطلاع ورسیده چې د روم امپراتوری څو سوه زره لسیزه لښکر جوړ کړی او د اسلامی دولت د لمینځه وړلو لپاره چمتو دي .

سوال : حضرت مخمد ص د څومره لښکر سره د تبوت په لور روان شو او د مسلمانانو او کفارو تر مینځ جنګ ولی ونه شو ؟

خواب : ۳۰ زره کسيز لښکر سره ، ځکه کله چې دغه لښکر تبوت ورسید رومیان وویریدل د مقابلې جرات یې په خان کې ونه لید او هر لوری ته خپاره شول .

حجة الوداع

سوال : د هجرت په څوم کال حضرت مخمد ص څومره صحابوو سره د حج په نیت د مکې مکرمې په لور روان شو ؟

خواب : د هجرت په لسم کال ، د سل زره تنو سره .

سوال : د حجة الوداع د حج په مراسمو کې حضرت مخمد ص گډون والو ته وینا وکړه د هغه وینا مهم ټکی ولیکي ؟

خواب : ای خلکو خبرې واورې او له هغو څخه اطاعت وکړې ښایي په دی بریالی نه شم چې راتلونکی کال له تاسو سره اووسم ، د یو بل مال خوړل او وینی تویول په تاسی خرام دی ، د جاهلیت د مهال ټولی چارې منع دي ، د ښځو په هکله د خدای ج څخه وویریږي ، ښځې پر تاسو او تاسی پر ښځو حقونه لری او هغه څه چې ما تاسی ته پریښی که په هغه منگولي ولگوي هیڅ وخت به کمراه نه شی او هغه د خدای ج کتاب او زما د سنتو څخه غبارت دي .

سوال : د هغی وینا متن ولیکی چی حضرت محمد ص په مینا کی کړی وه حاضرینو ته یی څه هدایت وکړ ؟
ځواب : ایا ما د الله ج احکام تاسو ته ورسول اصحابو وویل هو حضرت محمد ص وفرمایل ای لویه خدایه ته شاهد اوسه .

د حضرت محمد ص رخت

سوال : حضرت محمد ص چی کله د حجة الوداع نه مدینی منورې ته راستون شو په کومه ناروغی اخته شو ؟
ځواب : د سر خوږې په ناروغی اخته شو .

سوال : د لږ رغیدو څخه وروسته مسجد نبوی ته راعی او حاضرینوته یی وینا وکړه د هغی وینا مهم ټکی کوم دي ؟

ځواب : لومړی یی د اخذ د شهیدانو په حق د خیر او مغفیرت دعا وکړه ، سپارښتنه یی وکړه چی د انصارو درناوی کوی ،

سوال : حضرت محمد ص ناروغی چی کله سخته شوه ابوبکر صدیق رض د حضرت محمد ص په ژوند باندی څو لمونځونو امامت کړی ؟

ځواب : د ۱۷ لمونځونو امامت یی کړي .

سوال : حضرت محمد ص د څو کلو په عمر د هجرت په څوم کال د دی نړی څخه رخت وکړ ؟

ځواب : حضرت محمد ص ۶۳ کالو په عمر د هجرت په ۱۱ کال د ربیع الاول په دولسمی نیټی دوشنبی په ورځ د غرمی پر مهال د دي دنیا څخه رخت وکړ .

ابوبکر صدیق رض

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض د نصب په اړه معلومات ولیکي ؟

ځواب : د حضرت ابوبکر صدیق رض نوم عبدالله او د پلار نوم یی ابو قحافه او د مور نوم یی ام الخیر سلما بنت ضخر وه .

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض څنگه د خلافت مقام ته ورسید او لومړی بیغت ورسره چا وکړ ؟

ځواب : حضرت عمر رض له د حضرت ابوبکر صدیق رض سره د خلیفه او د پیغمبر ص د خای ناستی په توگه بیغت وکړ وروسته ټولو له د حضرت ابوبکر صدیق رض سره بیغت وکړ .

سوال : د خلافت په دوهمه ورځ په مسجد نبوی کی یوه ارزښتناکه ویناوکړه د هغی وینا متن ولیکي ؟

ځواب : ای خلکو زه پر تاسی خلیفه شوم په تاسی خال کی چی زه له تاسی غوره نه یم که چیری می ښه کارونه کول تاسی می مرسته وکړی او که بد کارونه می کول تاسی می منغ کړی .

سوال : د مرتدینو او د زکات څخه انکار کوونکو سره د حضرت ابوبکر صدیق رض څومره وخت وجنگیده ، د کورنی خالت په سمیدو سره د حضرت ابوبکر صدیق رض عراق ته څومره لښکر د چا په مشرئ ولیږه ؟

ځواب : د یو کال څخه یی ډېر دوام وکړ د خالد بن ولید رض په مشرئ عراق ته ولیږه او څلور زره کسيز لښکر وه .

سوال : رومیانو څومره لښکر برابر کړی وه تر څو د مسلمانانو سره وجنگیږي ، په مقابل کی د حضرت ابوبکر صدیق رض کوم ترتیبات و نیول تشریح کړي ؟

ځواب : ۲۴۰ زره کسيزه لښکر وه ، حضرت ابوبکر صدیق رض حضرت عمرو بن غاص فلسطین ته ، ابو عبیده جراح حمص ته ، حضرت یزیدابن سفیان مشق ته او حضرت شرحبیل بن حسنه اردن ته ولیږه .

سوال : د حضرت ابوبکر صدیق رض څومره وخت دوام وکړ ؟

خواب : د حضرت ابوبکر صدیق رض ۲ کاله او درې میاشتی دوام وکړ .

حضرت عمر فاروق رض

سوال : حضرت عمر فاروق رض څه وخت په اسلام مشرف شو او څنگه خلافت ته ورسید ؟

خواب : د بغثت په شپږم کال ، کله چی لومړی خلیفه ناروغ شو له اصحابو سره د مشورې وروسته حضرت عمر فاروق رض د خپل ځای ناستی په توگه وټاکل .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د خلافت په وخت کی د اسلامی لښکرو په فتحات د کوم ځای څخه تر کوم ځای پوری وه ؟

خواب : حضرت عمر فاروق رض په ختیځ کی ترکستان او خراسان او په لویدیځ کی تر لیبیا په سوېل کی د شام او تور سمندرگی تر ورستیو پولو پوری وه .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د ابادی او ادارې په برخه کی کوم کاروه سرته رسولی ولیکی ؟

خواب : د صرې او کافي بناړونه ودان کړل او ډېره پراختیا یی تر لاسه کړه ادارې نظام منظم شو ادارې او نظامی تشکیلات ، مالی دفترونه او ځینی ادارې جوړی شوی قاضیان وټاکل شو .

سوال : حضرت عمر فاروق رض د څو کاله خلافت وروسته په کوم کال د چا لخوا په شهادت ورسیده ؟

خواب : حضرت عمر فاروق رض له لس کالو او پنځو میاشتو خلافت وروسته د ۲۳ هجری کال د ذوالحجی په ۲۷ نېټه د مجوسی ابولولو له لوری په شهادت ورسید .

حضرت عثمان رض

سوال : د حضرت عثمان رض نسب په اړه معلومات ولیکی د حضرت محمد ص په ژوند کی څه وظیفه درلوده او په کومو عزاگانو کی ده سره اشتراک کړی وه ؟

خواب : درېم خلیفه نوم یی عثمان بن عفان او لقب یی ذوالنورین وه په پنځم نیکهکی یی نسب رسول اکرم ص ته رسیده ، د وحی کاتب وه او د بدر عزا پرته نور په ټولو عزاگانو د رسول اکرم ص سره یو ځای وه .

سوال : حضرت عثمان رض څنگه خلافت ته ورسید پوره معلومات ولیکی ؟

خواب : له درېو ورځو خبرو اترو وروسته په پای کی د رایو په اکثریت سره حضرت عثمان د مسلمانانو د خلیفه په توگه وټاکل شو او ټولو ورسره بیعت وکړ .

سوال : حضرت عثمان رض د خلافت د دورې بریاوو څو برخې درلودی هره برخه یی تشریح کړی ؟

خواب : دوه برخې یی درلودی لومړی یی د هغو سیمو خلک چی د حضرت عمر رض تر شهادت وروسته یی بهاوت کړی وه ، دوهم د قبرس او ترکیی سیمو خلک کله چی حضرت معاویه رض د شام والی و د اسلامی حکومت په ولکه ک راغلی .

سوال : حضرت عثمان رض په کوم کال د څومره خلافت وروسته څنگه په شهادت ورسیده ؟

خواب : حضرت عثمان رض د دولس کالو خلافت وروسته په ۳۶ هجری کال د بلو اګرو له خوا په داسی ځال کی چی د قران کریم په تلاوت بوخت و په شهادت ورسیده .

حضرت غلی رض

سوال : د حضرت غلی رض د نسب په اړه معلومات ولیکی ؟

خواب : حضرت غلی رض د ابوطالب زوی او د حضرت محمد د تره زوی او زوم وه او لقب یی اسدالله او خیدر وه او د ابو الحسن او ابوتراب په کنیت هم مشهور وه ، له هجرت څخه ۲۱ کاله وړاندی په مکه کی زیږیدلی .

سوال : د صفین جګړه د چا او چا تر مینځ پېښه شوه ؟

خواب : د حضرت غلی رض او حضرت معاویه تر مینځ په ۳۷ هجری کال د صفین په سیمه کی پېښه شوه .

سوال : حضرت غلی رض په کوم کال د څو کالو خلافت وروسته د چا لخوا په شهادت ورسیده ؟

خواب : په ۴۰ هجری کال د روژی په ۱۹ نېټه د پنځو کالو خلافت وروسته د عبدالخمن بن ملجم له خوا په شهادت ورسید .

د راشدینو خلفاوو روښانه دورې ته لنډه کتنه

سوال : د راشدینو خلفاوو په خپل رسمی او شخصي ژوند کی د څه ډول کرنلارې څخه پیروي کوله تشریح یی کړي ؟

خواب : د خلکو سره ښه چلند ، عدل ، انصاف ، برابری ، ورورولی ، دود ، تبلیغ ، تحکم پلی کول .

سوال : د راشدینو خلفاوو په دوره کی اسلامی فتوحاتو د لامغلونو په اړه معلومات ولیکي ؟

خواب : په ټولو چارو کی یی د خدای ج څخه ویره کوله او د خدای ج رضا ته یی پام کاوه ، د عزت دنیا او اخرت بریالیتوب یی په اسلام باندی دریدو کی لیده ، دا یی غقیده وه چی اجل نه بدلیري نو ځکه ډاډه جنگیدل ، پر خدای توکل او تکیه کوله ، مشورې او رازونو ساتنی ته یی پام کاوه او نور وه .

امویان

سوال : د امویانو د کورنی بنسټ ایښودونکی څوک و او په دې دوره کی د اسلامی فتوحاتو لمن تر کوم ځایه ورسیده ؟

خواب : حضرت معاویه وه ، په لویدیځ کی تر هسپانیی او فرانسی او په ختیځ کی ترکستان ، چین او هند پوری ورسیده .

حضرت معاویه رض

سوال : د معاویه د نسب په اړه معلومات ولیکي او هم واضح کړی چی حضرت معاویه څنگه د مسلمانانو امیر شو ؟

خواب : حضرت معاویه د ابوسفیان زوی او د حرب لمسی دی د هجرت څخه ۱۵ کاله وړاندی په مکه مکرمه کی زیږیدلی حضرت معاویه سره چی د شام والی وه په دې وافقی ورسیده چی حضرت معاویه نشی کولای له خان وروسته څوک د ځای ناستی په توگه وټاکي باید دغه کار مسلمانانو ته پریرودی په دی ترتیب حضرت معاویه د ټول اسلامی هیواد مشر شو .

سوال : حضرت معاویه په کوم کال وفات شو ؟

خواب : ۴۱ هجری کال کی .

یزید

سوال : یزید په کوم کال زیږیدلی ، په کوم کال قدرت ته ورسید ، د ده د قدرت په وخت کی کومه مهمه پېښه رامینځته شوه او په کوم کال وفات شو ؟

خواب : ۲۵ هجری کال کی ، په ۶۱ هجری کال کی ، د ده د قدرت په وخت کی د کربلا حماسه پېښه شوه او په ۶۴ هجری کال کی وفات شو .

عبدالملک بن مروان

سوال : عبدالملک بن مروان څنگه واک ته ورسید پوره معلومات ولیکي ، او عبدالملک بن مروان د خپلی واکمنی په وخت کی کومی سیمی د خپل واک لاندی راوستی ؟

ځواب : د خالد په ځای یی خپل زمان عبدالملک او عبدالغزیز یو بل پسې ځای ناستی وټاکل د مروان تر مړینی وروسته عبدالملک واک ته ورسید ، هغه کوفه ، بصره ، او هغه ټولی سیمی چی د عبدالله بن زبیر رض په لاس کی وې تر خپل واک لاندی یی راوستی .

سوال : عبدالملک بن مروان د څو کالو واکمنی وروسته ، د د څو کالو په عمر ، او په کوم کال کی وفات شو ؟

ځواب : ۲۱ کالو واکمنی وروسته ، ۶۳ کالو په عمر ، ۸۶ هجری کال کی وفات شو .

عمر بن عبدالغزیز

سوال : د حضرت عمر بن عبدالغزیز د هغه بڼه کارکردگی کومی وې چی د هغی په وجه ټولو محالیفینو د مخالفت څخه لاس واخیست ؟

ځواب : والیان او قاضیان یی د کاره گوښه کړل او پر ځای یی پرهیز گاره ، پاک نفسه ، ایمانداره او عادل اشخاص وټاکل د مالیاتو او خراج په اصولو کی یی بدلون راوست .

سوال : حضرت عمر بن عبدالغزیز د څو کالو خلافت وروسته څنگه په شهادت ورسید ؟

ځواب : حضرت عمر بن عبدالغزیز د دوو کالو او پنځو میاشتو واکمنی وروسته د یو علام له لوری په شهادت ورسید .

سوال : امویانو څومره وخت په اسلامی نړی واکمنی وکړه او د دې کورنی مشهور واکمنان څوک وه نومونه یی ولیکي ؟

ځواب : امویانو کابو یوه پیری واکمنی وکړه ، مغاویه بن سفیان ، یزید بن مغاویه ، عبدالملک بن مروان ، ولید بن عبدالملک ، سلیمان بن عبدالملک او عمر بن عبدالغزیز وه .

Zakria khalim

د امویانو په دوره کی اقتصادی ، اداری ، کلتوری او پوځی وضعیت

Facebook

سوال : د امویانو په دوره کی اقتصادی بدلونونه تشریح کړی ؟

ځواب : د غنیمت ، غشر او حمس تر سر لیک لاندی ډیر مالونه له اسیایی او افریقایی نیول شوو هیوادونو څخه پلازمینی د مشق ته لیږل کیدل .

سوال : د امویانو په وخت کی د ابادی په برخه کی کوم کارونه تر سره شوي ولیکي ؟

ځواب : کرنی ته ډېر پام وشو او د کرنی د پراختیا په موخه یی نهرونه او د اوبو بندونه جوړ کړل .

سوال : د امویانو په وخت کی کوم کلتوری کارونه سرته رسیدلی دی ولیکي ؟

ځواب : ډېر ښارونه جوړ شول دغه ښارونه د لوړو برجونو لرونکی او په غین حال کی د دفاعی کلاکانو بڼه یی هم درلوده

سوال : د امویانو په دوره کی کوم فوځی اجرات شوی ، او د امویانو په دوره کی کومی سیمی فتح شوي ولیکي ؟

ځواب : په پوځی برخه کی پوه افراد لکه موسی بن نصیر د عسکری ټولنیو د مشری لپاره وټاکل د افریقا په شمال او د اروپا په سوېل لودیځ کی د اسلام لمن تر هسپانیی پوری ورسوله او د مینځنی اسیا تر هېوادونو ترکستان او کاشغر پوری پراخه کړه .

د امویانو څخه عباسیانو ته د خلافت لیږد

سوال : د امويانو څخه غباسيانو ته خلافت څنگه انتقال شو مکمل معلومات وليکي ؟

ځواب : ابو مسلم تور بيرغ په مشق کي ورپاوه مروان د نيل د سيند په د غباسي عسکرو له لوري ووژل شو او په دې ډول غباسي کورني واک ته ورسيد ه .

ابوالعباس سفايح

سوال : ابو عباس څرنگه قدرت ته ورسيد او په لومړي خطبه کي يي خلکو ته خان څرنگه مغريقي کړ او وروسته يي څه قسم کړني وکړي ؟

ځواب : کله چي مروان ووژل شو ابوالعباس رسما خان خليفه اعلان کړ او خلکو ته يي ويل چي د مسلمانانو په لارښود او خدمت کي به د راشيدينو خلفاوو کړنلاره پلي کوي له دې وروسته يي د اموي کورني د غرو په ډله بيزي وژني پيل وکړ .

سوال : ابوالعباس څو کاله خلافت وروسته د هجرت په څوم کال وفات شو ؟

ځواب : د هجرت په ۱۳۶ کال وفات شو او څلور کاله خلافت يي وکړ .

ابو جعفر عبدالله المنصور

سوال : ابو جعفر عبدالله المنصور د غباسي خلافت د تينگښت لپاره څه کړي ويي ليکي ؟

ځواب : هغه د دولتي چارو په تنظيم کي هم ډېر بريالي وه د مالياتو پوهني کړني او د لارو جوړيدو کي ډېر زيارويست .

سوال : منصور څو کاله خلافت وروسته د هجرت په څوم کال وفات شو ؟

ځواب : هغه د ۲۲ کالو وروسته په ۱۵۸ هجري کال کي خج ته د تلو په وخت کي وفات شو .

محمد المهدي بن جعفر المنصور

سوال : محمد المهدي د اخلاقو او ښو کړنو په اړه لنډ معلومات وليکي ؟

ځواب : هغه په مجموعي کي د ټولو انسانو سره ښه رويه درلوده قاضيانو ته يي ډېر درناوي درلود د هغوي په وړاندي د يو عادي فرد په څير ودرېده او د هغوي د پريکړو پلي کول يي د خان لپاره يو ملکيفت او جدی موسوولت گانه .

سوال : محمد المهدي د څو کاله خلافت وروسته په څوم هجري کال وفات شو ؟

ځواب : د ۱۱ کالو خلافت وروسته په ۱۶۹ هجري کال کي وفات شو .

موسی الهاری

سوال : موسی الهاری چي خليفه شو لومړی يي کوم کار وکړ او موسی الهاری د څو کالو خلافت وروسته په کوم کال وفات شو ؟

ځواب : هغه د دربار د دروازو ساتونکی ليري کړل چي خلک ورته مخامخ ستونزي وويي او له دوو کالو خلافت وروسته په ۱۷۰ هجري کال کي وفات شو .

هارون الرشيد بن مهدي

سوال : د هارون الرشید د شخصیت په اړه معلومات ولیکي او د هغه مېرمن زوږیدي د مکي خلکو ته څه خدمت وکړ ؟

ځواب : هغه د اسلام په تاریخ کې یو ستر شخصیت وه او یو مدبر او عالم شخص وه ، هغې د خپلو شخصي گانو په پلورلو سره د طایف څخه مکي ته د نهر د کیندلو کار په بریا سره پای ته ورسول چې دا نهر اوس هم د زوږیدي په نامه یادېږي .

سوال : هارون الرشید د علم او ابادی په برخه کې کوم مهم کارونه سرته رسولی او د کومو هېوادونو سره یې اړیکي ټینګي کړی ؟

ځواب : هغه د پوهانو او فضلاوو ډېر احترام کاوه د هغه په دوره کې علوم او فنونه خپل اوج ته رسیلی و ، او د ابادی په برخه کې یې ښوونځي ، مدرسې ، روغتونونه ، کاروانسرایونه ، پلونه ، نهرونه او د اوبو بندونه جوړ کړي وه او هغه د چین او فرانسې هېوادونو سره اړیکي درلودی .

سوال : هارون الرشید د څو کاله خلافت وروسته په کوم ځای کې وفات شو ؟

ځواب : او له ۲۳ کالو خلافت وروسته په طوس یا ننی مشهد کې وفات شو .

مامون الرشید

سوال : مامون الرشید څرنگه خلافت ته ورسیده او د مامون الرشید په وخت کې کومو علومو پراختیا ومونده ؟

ځواب : په دې وخت کې چې د مامون له ظاهر فوشنجي چې د افغانستان و د لښکر مشري په غاړه درلوده او د امین له لوری علی بن عسی د لښکر مشر وه په دې اړه دور کې امین ووژل شو او لښکر یې ماتې وخوړه او اسلامي خلافت رسماً مامون ته ورکړل شو ، په دې دوره کې طب ، ریاضیاتو ، فلسفې ، ادب ، منطق او نورو علومو ډېره پراختیا ومونده .

سوال : د عباسیانو وروستی واکمن څوک وه او د چا له خوا ووژل شو ؟

ځواب : وروستی واکمن یې مستعصم بالله و چې د چنگیز د لمسی په واسطه په بغداد کې ووژل شو .

د عباسی دوری سیاسی ، اداری ، کلتوری ، نظامی اوضاع

سوال : د هغه ښارونو نومونه ولیکي چې په عباسی دوره کې د نړی د تمدن مرکزونه گڼل کېدل ؟

ځواب : بصرې ، کوفې ، قاهرې ، قیروان ، مروی ، ری ، بخارا او نساپور وه .

سوال : د عباسیانو په وخت کې مسلمانانو د کومو شیانو جوړولو په برخه کې د اروپایانو استادان وو او اروپایانو د مسلمانانو څخه کوم علوم زده کړی ولیکي ؟

ځواب : د ساعت ، کاغذ ، باروتو ، جوړولو په برخه کې ، او د هندسه ، نجوم ، ریاضی او نور ډېر فنونه او هنرونه یې د مسلمانانو زده کړي .

سوال : په بغداد کې د کومو علومو او فنونو په برخه کې پوهان او فلسوفان راغونډ شوی وه د دغی علومو او فنونو نومونه ولیکي ؟

ځواب : فیلسوفان ، جغرافیه ، نجوم ، ریاضی ، هندسه ، نقاشان ، خطاطان ، موسیقي ، معماری پوهان او د هر فن او مسلک ماهرین راغونډ شوي وه .

سوال : د عباسیانو په دوره کې د کومو کانونو استخراج په منظمه توګه پیل شوی دي ؟

ځواب : د مالګی ، سربو ، گوګرو ، اوسپنی او قیمتی ډبرو کانونو استخراج په منظمه توګه پیل شو .

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**